

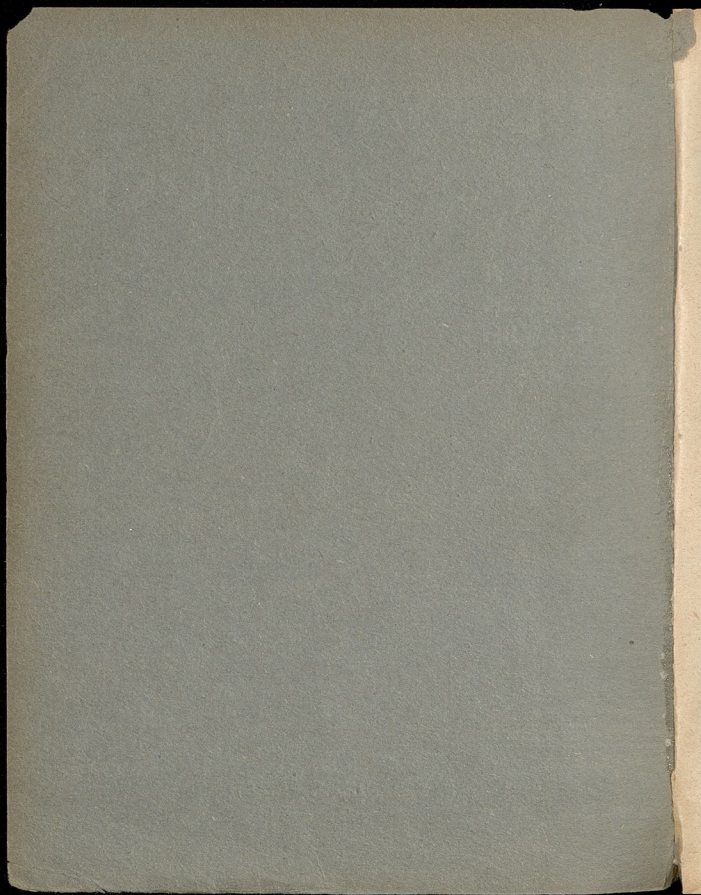
43211

PRISEGA O POLNOČI

**I G R A
V ŠTIRIH
DEJANJIH**

II. DEJANJE, 2. PRIZOR

Prisega o polnoči

IGRA V ŠTIRIH DEJANJIH

S p i s a l a

MANICA KOMANOVA

Drugi natisk

L j u b l j a n a 1936

43211

**Za obnovo
Univerzitetne biblioteke
v Ljubljani**

podarila Založba k. tisk.

dne 10 / 5 1944

Vse pravice pridržane.

Dovoljenje za uprizarjanje daje pisateljica.

Rokopisno razmnoževanje zabranjeno.

030020077

D.: Knj. U F
apr. 1944

ZALOŽIL RODOLJUB

Osebe:

Požar, imovit kmet (55 let).

Meta, njegova žena (48 let).

Anka, njiju hči (24 let).

Koritnik, brodnik (65 let).

Neža, njegova žena.

Lovrinka, potovka (60 let).

Marko, cigan (26 let).

Selma, stara ciganka.

Albinček (9 let).

Pavle, Ankin mož (28—30 let).

Franica, Manica, Jerica, dekleta.

Mrak, Čižman, Marinovec, Košir, kmetje.

Janez, Peter, Miha, fantje.

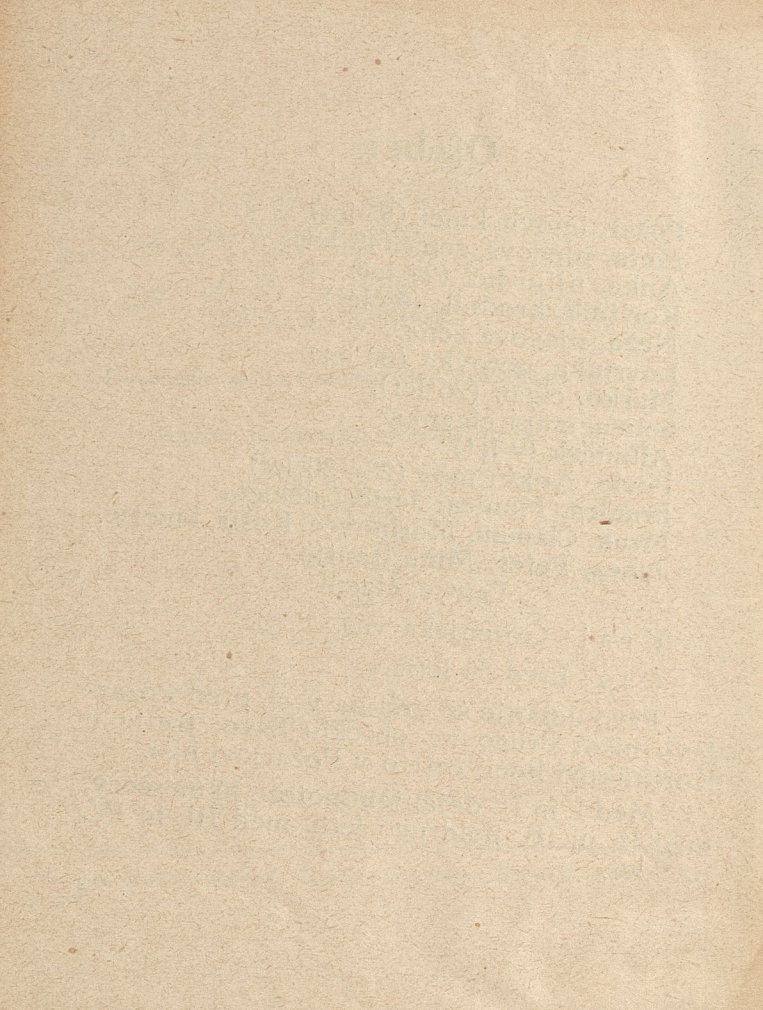
Fantje, cigani.

K r a j : Gorenjska vas.

Č a s : Pred 50 leti.

Prvo dejanje se vrši na vasi, pred Požarjevo hišo; drugo na obrežju Save; tretje v Koritnikovi koči; četrto v Požarjevi hiši.

Med I. in II. dejanjem poteče 10 mesecev, med II. in III. poldrugo leto, med III. in IV. pa 9 let.

PRVO DEJANJE.

Pozorišče: Večer na vasi pred Požarjevo hišo. Na levo bolj v ozadju ciganski šotor. Pred šotorom na tleh ciganski ogenj. Na sredi lipa, na desni Požarjeva hiša z zgornjico (okencem). Na okencu lonček z bohotnim nagljem. Pred hišo klopca in miza.

Ozadje: hiše in drevje.

1. p r i z o r.

(Ko se dvigne zastor, godejo cigani na razna godala. Mlada ciganka pleše. Nekaj mladih fantov pride iz ozadja poslušat. Med sviranjem množica poslušalcev vedno narašča. Selma, ki sedi pri ognju, ugleda poslušalce. Vstane, gre k njim in prosi drobiža. Fantje se ji odmikajo in kažejo na mlado plesalko, češ, ona naj pride. Ko cigani odigrajo, se porazgube v šotor. Eden izmed njih mimogrede potepta tleči ogenj. Selma molče opozori plesalko na poslušalce. Plesalka gre k njim.)

Prvi fant (*seže v žep*): Tebi pa že, tebi. (*Išče po žepih in ji vrže nekaj drobiža.*)

Drugi fant (*kažoč na Selmo, ki odhaja v šotor*): Ona stara pa ne dobi nič. (*Išče po žepih, a ker ne najde nič, sune tovariša.*) Daj, posodi mi nekaj.

Tretji fant: Le čakaj, bom že jaz dal. Takole! Na! Dosti ima.

(Plesalka se molče zahvaljuje in gre v šotor, fantje se razidejo. Med sviranjem pride Požar na hišni prag in posluša. Proti koncu sviranja pride s polja kmet Mrak, nesoč motiko na rami. Pri Požarjevi klopici postoji in tudi on posluša cigane. Ko odigrajo in ko se tudi poslušalci porazgube, gre Požar k Mraku. Oba sedeta na klopi.)

2. prizor.

Mrak (*iztrka pipo*): Buzarada, Požar, ali si slišal, kako ti jo režejo ti črnuharji? Znajo pa, znajo. Kdo bi si mislil! He, zakaj bi pa tudi ne, dobro se jim godi, primaruha. Pa se jim le ni treba peči po ves ljubi dan na božjem soncu, kakor se moramo mi. Za sproti že nabrnjavskaajo skupaj, ali tako ali pa tako. (*Pokaže z rokami, da prosijo ali kradejo.*) Kaj bo jutri, jim itak ne dela skrbi.

Požar: Prav govoriš, Mrak! Meni se zde ti ljudje kakor tisti ptički, o katerih pravi sv. evangelij: »Ne sejejo, ne žanjejo, pa vendar žive.«

Mrak: Ha, žive, kajpak, da žive, samo da niso tako nedolžni kakor tisti evangelijski ptički, to je. Buzarada, krasti znajo ti rokomavharji tako, da je veselje. Pa kar pred očmi, ti pravim, pred očmi ti sune nekaj, česar še opazil ne boš. Kaj šele za hrbtom!

Požar: Tisto pa že, tisto. V četrtek ponoči so mi hruško doli koncu vrta skoro popolnoma osmukali. Videl jih nisem, vem pa, da so to storili cigani, kdo pa drugi. Danes pa mi je pravila žena, da je na dolgi njivi, kjer imamo sajen zgodnji krompir, precej razrito in manjka, takole bi rekel, nekaj cajníc krompirja.

Mrak (*hud*): Kaj, toliko? In ti vse tako mirno trpiš? Jaz bi že ne. Jaz bi jim pokazal, tem ... (*Žuga s prstom.*)

Požar: Kaj hočem. Ali naj vso noč na vrtu presedim? Če bi jih naznanil orožnikom, da, ti bi jih hitro spravili v kraj, to je res. Ampak cigan je cigan in mi tega ne bo pozabil. Jaz pa pridem iz dežja pod kap. Saj se spominjaš, kako je bilo pred nekaj leti z Oprešnikom, ko je zalotil cigana, ki se je ženil pri klobasah v dimniku.

Mrak (*kima*): Spominjam se, kakopa.

Požar: Vidiš, izročil ga je orožnikom in cigan je bil zaprt. Ne dolgo po tem je Oprešniku pogorela šupa. Kdo je bil požigalec? Jaz bi rekel, no, jaz zaradi njih še vseeno ne bom stradal. Saj ne bo dolgo, pa zopet odidejo, in potem bo nekaj časa mir.

Mrak: Tisto pa spet prav praviš. Ti jih bolje poznaš. Kakor pravi naš Janez, imaš enega celo v službi.

Požar: Da, imam ga. To ti pa rečem, ko bi bili vsi cigani taki, kakršen je naš Marko, potem pa jaz takoj onile brlog tamle (*kaže na šotor*) poderem in jim postavim primerno čedno hišico. To se pravi, ko bi bili vsi taki, razumeš?

Mrak: Glej, glej, pa kako, šmenta, je zašel k vam?

Požar: Kako neki? Jaz in hlapec sva popravljala vrtno ograjo. Pa ti prižvižga semkaj ob meji cigan Marko. Obstoji pri nama, se vtakne v pogovor in ne da bi ga kdo silil, prime tudi on za delo. Pa kako ti je znal prijeti, kako! Vse drugače mu je stalo k rokam nego hlapcu. Gledam ga nekaj časa, gledam, pa mu rečem: Ti, fant, ali ni škoda, da takole postavaš in postopaš? Če si pameten, ostani pri nas. Trajno ne boš tu, to vem, ker pre-

dobro poznam cigansko kri. Ostani, če hočeš, dela boš imel dosti, jesti dosti, plačo ti bom dal kakor hlapcu ali pa, če ti napravim primerno obleko. Kakor hočeš. Takole sem mu dejal. Pa je malo pomislil, pa je malo pokimal — in kar ostal je.

Mrak: Kaj poveš!

Požar: Da, res je. Vsi ga imamo radi. Največ vredno pri njem je pa to, da je pošten, kar se precej čudno sliši za cigana, kaj? Odkar je tu, se za svojo sodrgo (*kaže proti šotoru*) kaj malo briga. Škoda res, da je cigan. In kako zal dečko je. Jaz sem že časih premišljal, kaj pa, če fant morda ni cigan in je bil kot otrok ciganom samo podtaknjen? Vse je mogoče.

Mrak: Bog ve. Naš Janez pravi, da ga imajo tudi fantje radi med seboj, ker jih uči peti.

Požar: Saj pravim, škoda za fanta. (*Pomisli.*) Pa — kaj sem te hotel vprašati — ali si prodal kravo?

Mrak: Nisem še. Kje pa sem imel čas vleči šavro na semenj? Tri dni smo hiteli z žetvijo, kakor bi po gadih tolkli. Danes sva z Janezom orala do trde noči. Ampak zakasnil sem se. Doma bodo že gledali po meni. Tukaj malo, tam malo, pa je nenadoma trda

noč. (*Vstaja.*) Kako pa, da si nocoj še pokonci?

Požar: Temu so krive muhe naše Ančke. Danes bo pri nas padla zadnja pšenica. Kakor sem računal, bi bil »likof« šele v ponedeljek. Pa Anka — ta krempelj — i no, pridna je res naša punca, prileti o mraku z njive in tišči in tišči, da mora biti nocoj vse na tleh. Kar nekaj večerje je stlačila v jerbas in, smuk, je že ni bilo. Zdaj pa ne grem prej spat, dokler ne pridejo ženjice domov.

3. prizor.

(Požarica Meta stopi iz hiše proti možu. Spotoma si briše ob predpasnik roke.)

Mrak: O dober večer, Meta! Kaj tudi ti še ne spiš? Glej, jaz moram domov, pa ti namesto mene sedi tukaj, na! (*Se ji odmika.*)

Meta (*osorno zamahne z roko, a vendar sede*): E, le kar sedi radi mene!

Mrak: No, no, Meta! Kaj pa se čemeriš? Ali te je koklja obrcala, kaj?

Meta (*se muza*): Da se ti le ljubi! Da se čemerim, praviš. Kako bi se ne, ko ti pridrvi dekle domov in ne meneč se, ali je meni všeč ali ne, pobaše večerjo in leti z njo nazaj na njivo. Kdaj se je še slišalo, da bi ženjice večerjale na njivi? In vendar je bilo vsako leto

vse požeto. Naš stari ji pa tudi vse dovoli, prav vse.

Požar (*jo oponaša*): Vse dovoli, vse dovoli. Pojdi no, pojdi. Ali ti kaj veš, da si časih precej sitna?

Meta: Mene skrbi, ura gre čez deset, dekleta pa same na njivi. Kar ne gre, pa ne gre.

Požar: Kdo pa pravi, da so same. Blizu njih sta vendar hlapec in Marko, ki skladata snopje. Sicer pa morajo biti itak vsi kmalu doma.

Mrak: Meta, jaz bom eno rekel. Na kolnih zahvali Boga, da imaš tako pridno hčer. Buzarada, srečen, kdor jo dobi. To bo še rukanja za Anko, to! Ali ima že kaj izbranega? To se pravi, če sta ji vidva že kaj izbrala? Vidva!

Požar (*nezadovoljen*): No, no, saj še ne teče voda v grlo. Omožila bi se že zdavnaj lahko, seveda. Toda moja glava je zaenkrat še toliko trdno nasajena na vratu, da še nekaj časa prav lahko držim gospodarske vajeti. Starati dekleta ne mislim. Ampak to so skrbi, prijatelj, hudirjeve skrbi. Ženinov se bo oglasilo na ducate, prav praviš, ali...

Mrak: Oj, še več, kakor na ducate!

Požar: Da bi se pa vgnezdil pri nas človek, ki bi vse to, kar smo si pridobili v potu

svojega obraza, lahkomiselno razbrskal in zapravil — ej, prijatelj, tega ni Bog rekel. Pa kakor sem rekel, je še čas in jaz nisem sam. Tu ima besedo tudi moja stara in kakor izprevidim, še ne misli dati tako hitro kuhalnice iz rok. Kaj, Meta?

Meta: No, no, k sodnemu dnevu tudi jaz ne bom trobila. Čas prinese vse, upajmo, da prinese tudi pravega zeta.

Mrak: Ali si jo slišal, Meto metasto? Prav govoriš, Meta! Človek premišlja, tuhta, ugiba in si beli lase, kako in kaj bi, pa se ti kar samo čisto drugače obrne. In da se prav obrne, že Bog preskrbi. (*Vstaja.*) Zdaj bom rekel lahko noč. Pa še jutri kaj, ko bo nedelja.

Požar: } Ali že greš? Pa lahko noč, no!

Meta: } Dobro spi!

Mrak: Tudi vidva! Lahko noč!

4. p r i z o r.

Meta: Vsak pošten človek gre spat, mi-dva pa čakajva na dekleta.

Požar: Nikar vendar spet ne začni! Tiho bodi in pojdi spat! Tako si zaspana, da komaj gledaš. Spat pojdi, pravim!

Meta: Naj bo po tvojem. Da ne boš rekel, da se ti upiram. Skrbi me pa le. Lahko noč! (*Odide.*)

Požar: Lahko noč!

5. prizor.

Požar (*gleda proti hiši*): Saj boš kmalu zasmrčala, potem bo takoj konec tvojih nepotrebnih skrbi. (*Posluša.*) Aha!

Dekleta pojo:

Na Gorenjskem je lušno,	Tri dni jo je žela,
ko pšenica zori,	tri snopke ima,
eno dekle jo žanje,	na roke si gleda,
k' jo glavica boli.	vse žuljave ima.

6. prizor.

(Dekleta: Anka, Jerica, Franica in Manica pridejo s polja in pripajo na pozorišče. Anka hodi prva. Dekleta neso v rokah srpove. Dve izmed njih nosita jerbas, držeč ga za roče. Anka skoči k očetu):

Anka: Očka, vi ste tukaj?

Ostale tri (*vse hkratu*): Dober večer, oče!

Požar: Ti presnete punčare ti, kako dolgo onegavijo tam po polju. Sem mislil, da boste

kar nedeljo počakale na njivi. Ali vas ni bilo nič strah?

Anka: Strah — prav nič. Saj je mesec svetil.

Franica: Kaj nas bo strah, ko sta bila Marko in hlapec na njivi.

Jerica: In pa tam ne daleč od nas so fantje tako lepo peli.

Požar (*smejoč*): Oho, tisto ti je bilo všeč, kaj? (*Žuga vsem skupaj.*) Torej zato vas ni bilo pričakati. Fante ste poslušale. Čakajte, čakajte! (*Splošen smeh.*)

Manica: Kaj boste žugali, oče! Pšenica je pa le požeta. Koliko je pa to vredno, kaj?

Požar: Vse požeto — no, potem pa vas ne bom. Pridne ste bile. To bo tudi materi všeč. Tako jo je že skrbelo.

Anka: Kje pa so mati.

Požar: Spat je šla. Zdaj pa glejte, da se tudi ve kmalu odpravite počivat. Trudne ste in pozno je že. Anka, ali bodo konji kmalu doma?

Anka: Mislim, da so že na dvorišču. Ako ne, pridejo vsak čas. Očka, samo nekaj bi vas še prosila.

Požar: Kar ven z besedo, Anka!

Anka: Dekleta so gotovo žejna. Rada bi jim prinesla še skledo hruševe vode, ki je tako dobra za žejo. Saj smem, kajne? Potem gredo dekleta takoj domov, jaz pa spat.

Požar: Seveda, seveda. (*Anka steče v hišo. Požar kliče za njo.*) Pa kruha jim prinesi in bokal vina tudi, če hočejo. Saj je likof.

Franica }
Manica } (*vse hkratu*): Ne, ne, vina ne!
Jerica }

Požar: Kdaj boste pa potem pile likof? (*Dekleta se smejejo.*)

Jerica: Jutri, oče, ko bo nedelja.

7. prizor.

Marko (*z bičem v roki*): Oče, kam naj spravim vozove? Ali naj ostanejo pred kaščo, ali jih zapeljem v šupo?

Požar (*pomisli*): Bom pogledal, kje je več prostora. (*Proti Anki, ki je prinesla skledo in kruh.*) Le postrezi jim, le! Kaj pa zaradi plačila, dekleta? Ali ste dobile?

Vse tri: Ne skrbite, oče, saj je še čas!

Anka (*polaga na mizo skledo in žlice*): Po plačilo pridejo jutri, da bomo spet katero rekle. Pa likof bomo pile. Vse bo v redu, očka.

Požar: Prav, prav. (*Odhaja z Markom, na oglu se obrne in zakliče*): Anka, jutri jih pa le plačaj tako, kakor so zaslužile. Za dobro delo — dobro plačilo, tako je pri nas! Lahko noč, dekleta! (*Odhaja.*)

Vse hkratu: Lahko noč!

8. prizor.

Anka: Dekleta, kar posedite in žlice v roke! Pa malo kruha zraven, no! Samo, če se vam ljubi.

Franica: Pa dajmo, no! Ampak, kar na hitro opravimo! Nocoj je sobota in fantje bodo kmalu začeli rogoviliti po vasi. Ne bi rada, da bi nas zasačili tukaj.

Jerica: }
Manica: } Torej, kar brž!

Anka: Ne bo jih še tako brž, ne. Pa meni se zdi, Franica, da se ti ne bojiš fantov, ampak za nekaj drugega ti gre, čisto za nekaj drugega. (*Ji požuga.*)

Franica: Za kaj neki? Ne razumem te. Anka! Zdaj pa kar na dan z besedo! Govori!

Anka: O, o, nič hudega, nič, Franica! Ura bo kmalu enajst, to je. Fantje bodo začeli bobnati po oknih, in Franico skrbi, da bi njen Tone ne trkal zaman, ha, ha, ha.

Franica (*skoči izza mize, a se ji vidi, da ni huda*): No, veš kaj, zdaj te bom pa za ušesa. (*Se lovita z Anko okrog mize*).

Manica: Mir, pravim! Še skledo bosta prevrnili!

Franica: Ti nagajivost grda, kaj si misli!

Anka: Samo, kar je res, nič več. No, sedi in jej!

Jerica: Franica, ali ji ne znaš nič povedati? Vprašaj jo, kako je takrat, kadar je po njenem oknu bobnanje.

Anka (*pokaže na okno svoje spalnice*): Ni nič, ni nič! Ali ne vidite, da je moje okno za bobnanje mnogo previsoko od tal?

Franica: O, seveda! Kakor bi naši fantje ne poznali lestvic.

Anka: E, z lestvico bi bila nevarna reč tule pri nas. Preden bi priplezal do okna, bi ga že lahko čuli oče in zgodilo bi se mu kakor Oprešnikovemu Mihi, ki je še danes kruljav. (*Vse se smejejo.*)

Jerica: Anka, kako pa je bilo prav za prav z Mihom? Jaz še sedaj ne vem.

Anka: Kako je bilo? Žibertovo Urško je šel klicat. Ker ni dosegel okna, da bi bobnal, je pristavil lestvo. Stari Žibert je pa tisto noč

ravno odnekod prišel, zgrabil lestvo in jo pahnil od okna. Lestva je telebnila na tla in Miha tudi, kajpada. Tako je bilo.

Manica: Jaz sem pa slišala, da je Miha sam padel, ker se mu je lestva nagnila.

Anka: Tako Miha pravi, ker ga je sram, da mu je stari Žibert tako uro navil.

Jerica: Kaj neki Urška pravi? Ali bo iz te moke kaj kruha? Radovedna sem.

Anka: Urška ga ima rada, pravijo. Jaz bi Mihi Urško prav privoščila, pa tudi Urški Miho, če ga ima rada.

Franica (*odloži žlico*): Hvala Bogu, dovolj je!

Manica (*odloži žlico*): Dobro je bilo.

Anka (*pogleda v skledo*): Saj je še! Posrebadajte vse. Čemu puščate ostanke!

Franica: Če smo pa site.

Jerica: Saj ves dan jemo.

Manica: Anka pa hoče, da bi jedle tudi vso noč.

(Iz šotora pokuka ciganka Selma. Videč, da so dekleta sama, se jim začne bližati. V tem jo dekleta ugledajo.)

Jerica: Joj, ciganka. Pojdimo domov!
(*Vse se obrnejo vanjo.*)

Anka: Bo že spet kaj prosila.

9. prizor.

Selma: Bog blagoslovi, rožice zlate. Kakor štiri golobičke ste, vse lepe in mlade. Bog vam daj srečo, rožice zlate!

Anka: Selma, ti še tavaš okrog. Pa ob tej uri? Zakaj ne spiš?

Selma: Ej, rožica zlata, lepa in mlada, tebi je lahko govoriti, ko ti je Bog dal vsega dosti, vsega veliko, Selma pa nima nič. Ona je lačna in gola, kakor je bil gol Kristus, ko je hodil za križem. Pa Selma ne prosi zase, ne, ona prosi za otroke, ki so ubogi in lačni. Ne prosim veliko, malo, samo malo. Ubožica sem. Zvezdica zlata, lučca srčkana, vedi, da bo majhen dar velik pred Bogom!

Franica: Cigani ste pa res nadležni. Ves ljubi božji dan imate čas spravljati skupaj, pa še ponoči ni miru pred vami!

Selma: Golobička prelepa! Saj Selma ne prosi zastonj. Ona ti bo prerokovala srečo. Vse, kar ti povem, se bo zgodilo tako gotovo, kakor je Bog v nebesih.

Anka: Ne vpletaj božjega imena med svoje čenče, Selma! Če si lačna, kruha dobiš vseeno. Ako pa dekleta hočejo, jim lahko prerokuješ. Samo hitro opravi, mudi se nam spat.

Franica: }
Manica: } Dobro, dobro, le prerokuj!
Jerica: }

Selma: Stopite skupaj, dušice srčkane, in pokažite svoje bele ročice!

Manica: Ha, ha, ha, naše »ročice« so pa res bele, ha, ha! (*Dekleta stopijo druga tik druge in iztegnejo desnice*).

Anka: Pokaži torej, kaj znaš! (*Smejoč.*)

Selma (*gledaje na Ankino dlan*): V kratkem se bodo godile s teboj velike reči, golo-bičica moja, jako velike. Ta črta tukaj — aha — pomeni fanta...

Franica (*požuga Anki*): Ej, ej, vidiš, vidiš!

Selma (*nadaljuje*): ... fanta, lepega kakor sonce. In ta trikot tukaj pravi, da ta fant ni zate. Ne boš ga imela, ker je zapisano tako. Pride pa drugi, ki bo tudi lep in...

Anka (*v zadregi odmakne roko*): Pojdi, pojdi, saj nič ne veš, Selma! (*Manica in Jerica tudi odmakneta roki*).

Manica: Saj menda res nič ne veš.

Jerica: Anka nima fanta, Selma! Tvoje prerokovanje ne bo držalo.

Selma: Oj, rožice lepe, zlatkane, srčkane, ne bodite tako nepotrpežljive! Čakajte, čakajte, da ...

Franica (*ji seže v besedo*): Selma, pa pusti, če ne marajo! Tu imaš mojo roko, povej, kar hočeš!

Selma (*gledaje njeno dlan*): Oj, ti lilija! Tvoje črte pomenijo bolezen. In izognila se ji boš, z dobroto se ji boš izognila, dušica svetla, bodi usmiljena do siromakov!

Anka (*seže v besedo*): Ha, ha, usmiljena, posebno do ciganov, kajne! Eh, Selma, ti si zvita!

Selma (*obšine Anko z grdim pogledom in nadaljuje*): Ta črta tukaj pa pomeni možitev. Preden mine leto, pride fant, ki ga bo veselo tvoje srce. Omožila se boš.

Anka: Da, kdor verjame, dobi groš.

Selma: Zdaj vas pa, dekleta, ki ste lepe kakor zarje nebeške, prosim za mali dar, katerega naj vam Kristus povrne! Najprej prosim za drobtino kruha, potem ...

Anka (*reže kruh*): Tu ga imaš! Pojdi spat in zglesi se jutri pri nas. Boš že še dobila kaj.

Selma: Prosim samo še za kapljico mleka, za zrno soli, za ocvirek masti, za ...

Anka: Nehaj vendar! Danes ne dobiš nič. Ali si slišala? Jutri pa pridi!

Selma: Ne huda, ne huda, zvezdica moja! Saj grem. Pa za nocej bi samo prosila eno zrno pšena, eno jajce, dva krompirčka ...

Franica: Dekleta, pojdimo, če ne, je ne odpravimo.

Anka (Selmi): Zadnjič ti rečem, ako se ne izgubiš takoj, jutri ne dobiš nič. Pojdi!

Selma: Ne huda, ne huda, golobičica moja! Lahko noč! Bog vam daj vsem skupaj nebeške sanje, ovčice zlate! (*Odide v šotor, ki ga za seboj zagrne.*)

Anka (gleda za Selmo in se smeje): Ti nadlega ti, kakšna je. Jutri pa že dobi toliko, da ne bo mogla reči, da nam je prerokovala zastonj.

Manica (se tudi smeje): Selma ima že prav, ker sicer bi me še ne šle domov in vendar je že tako pozno. Anka, lahko noč!

Anka: Torej greste že?

Jerica: Moramo. Pa brez zamere, Anka! (*Si podajo roke.*)

Franica: Dobro spi, Anka!

Anka: Tudi ve! Hvala za vse!

Manica } (*vse hkrati*): Tebi hvala, tebi,
Jerica }
Franica } Anka! (*Odhajajo.*)

Anka: Torej, jutri popoldne na snidenje, da poravnamo dolg. Lahko noč!

(Anka vzame skledo in jo nese v vežo. Vrne se takoj z brisačo. Ko briše mizo, pride izza ogla Marko.)

10. prizor.

Anka: Ti tukaj, Marko?

Marko: Jaz; ali se ti čudno zdi, Anka?

Anka: Kje so oče?

Marko: Spe. Vsi v hiši že počivajo. Samo jaz še ne. Kako naj bi spal, ko slišim tebe tukaj čebljati.

Anka: Ti si prisluškoval?

Marko (*se zasmije*): Ni bilo treba, Anka. Žvrgolele ste tako glasno, da se je čulo po vsem dvorišču. Posebno en glas (*jo zaljubljen gleda*) mi je kaj lepo donel na uho, Anka!

Anka (*se smeje in zamahne z brisačo po njem*): Si že zopet začel. Glej, da greš in se že enkrat zakoplješ v svoje ležišče. Jaz tudi grem. (*Hoče oditi.*)

Marko (*jo prime za roko*): Anka, sedi no še za pet minut! Glej, kako je lep večer.

Anka (*pokaže k hiši*): Pusti me, ne smem! Joj, naj bi me videli mati ali oče!

Marko (*jo posadi na klopcu poleg sebe*): Če ti pravim, da že oba spita. Sicer pa, ali je to kaj tako hudega? Saj si vendar doma. Kdo ti kaj more?

Anka: Pa samo za pet minut, veš! Zdaj le hitro povej, kar veš.

Marko: Govori najprej ti! Ali mi nimaš nič povedati, Anka?

Anka (*zre sramežljivo v tla*): Nič.

Marko: Res nič?

Anka: Nič veselega. Nocoj sem bolj slabe volje.

Marko: Slabe volje! — Kaj pa se je zgodilo? Menda ne bo nič hudega.

Anka: Kakor se vzame. Nečesa se bojim, Marko, prav res, da se bojim, pa sama ne vem, kaj je to. Prej je bila tu ciganka Selma in nam je prerokovala. In kaj je čitala z moje roke: Da se bodo zgodile z menoj prav kmalu čudne reči, da imam fanta, lepega kakor sonce, in da tega fanta nikoli imela ne bom. Bog ve, kaj bi mi bila še napela, da ji nisem odmaknila roke.

Marko: Ha, ha, duša draga! Ti verjameš čenčam stare Salme?

Anka: Ne verujem ne, pa ...

Marko: No, kaj pa potem? Selma slepari, da kaj ujame v svojo malho, drugega nič.

Anka: Vse to vem. In vendar me skrbi. Ljudje so zlobni, joj, pa še kako. Če bi kaj zvedeli o naju — sicer nimajo zvedeti kdo ve kaj — vendar bi me obrali do golih kosti. Saj ne poznaš naših ljudi, Marko!

Marko: A, to je, kar te skrbi. (*Vstane, naredi nekaj korakov sem in tja. Nato reče z užaljenim ponosom*): Ne boj se, Anka! Zaradi cigana Marka ne boš trpela, zaradi njega ne, ti pravim. Pogledaj tam zadaj ciganski šotor. Ali vidiš naš brlog? Le še nekaj tednov in ti stega brloga ne bo več. Izginil bo in z njim izgine tudi Marko, ki ve, da je in ostane samo cigan. Potem se ti ne bo treba bati ničesar več, Anka moja.

Anka (bolestno): Molči o tem, Marko! Ti ostaneš tu!

Marko: Ne, jaz pojdem, ker hočem varovati ugled Požarjeve hiše.

Anka: Marko, nikar me ne muči.

Marko: Čemu bi te mučil! Toda, pojdem, moram iti — ker te imam rad.

Anka: Ker me imaš rad, odhajaš?

Marko (*se obrne k njej, govori mehkeje*):

Da, Anka moja, ker te imam rad. Če jaz ostanem še nadalje tu, potem je mogoče z menoj le dvoje. Ali me tvoj oče nekoč neusmiljeno brne čez prag, ali pa bom takole čez leto ali dve jaz, Požarjev hlapčon, ponižno gledal izpred hleva, kako stopa v hišo poleg neveste Anke ženin, lep in bogat, kakor se spodobi za Požarjevo hišo in za dekleta tudi, seveda. Ne, Anka, tega ne želim pričakati. Cigan ima tudi srce, ljuba moja.

(Trenutek mučen molk. Anka je naslonjena na mizo, obraz skriva v dlan. Marko jo gleda ljubeče, nato sede poleg nje.)

Marko: Anka, moja Anka, kaj praviš na to?

Anka (*globoko vzdihne*): O, Marko, ko bi bil ti vsaj naše vere! Pa ... Kaj si hočeva težiti srce, ko se prav nič ne ve, kako se bo zavrtelo. Kje je še vse to. Ti pa (*proseče*) vsaj nekaj časa še ostani pri nas! Ali boš, Marko?

Marko (*jo objame, zaljubljeno*): Anka!

Anka (*ljubeče, strastno*): Marko!

(Poljubita se. Začuje se vrisk in govorjenje fantov, ki prihajajo na vas. Anka se prestrašena iztrga iz Markovega objema.)

Anka: Joj, vasovalci! (*Zbeži v hišo.*)

11. prizor.

(Fantje pridejo po vasi. Ugledajo Marka, ki sedi na klopci.)

Več fantov: Oho, Marko, vidiš ga!

Marko: Dober večer! Kam pa, fantje, kam?

Peter: He, he, prav treba ti je vprašati! Saj veš, kam (*zapoje.*) Na vas k svoj' ljub'ci v vas. — Marko, ti pa pojdi spat! Ne smeš voglariti, ker še nisi dal za krst, veš!

Marko: Saj ne voglarim. Jaz sem doma in se tu samo hladim. Če pa ravno hočete, pa dam tudi za krst. Zakaj pa ne?!

Janez: Ne, ne, Marko. Bog varuj! (*Proti Petru.*) Peter, ti pa ne bodi siten, kakor podrepna muha! Vsakega obkolješ. Za krst naj plačujejo tisti, ki so tu doma, domačini, ne pa Marko, ki se mudi tukaj le kratek čas in itak zopet kmalu odide. Marko, le kar z nami pojdi! Na mojo besedo! Bomo katero zapeli.

Marko: Preveč sem truden, Janez.

12. prizor.

(Po vasi pride Miha, nesoč lestvo na rami. Pogleda na fante ter jim molče in smeje prikim, hoteč iti naprej.)

Peter: Oho, Miha Oprešnikov, prebito si pogumen! Glejte ga, glejte! Zadnjič te je

stari Žibert z lestvo vred tako treščil ob tla, da še danes šepaš, pa se mu greš spet nastavljat.

Miha (*vrže lestvo na tla in skoči proti Petru*): Kdo je mene treščil, kdo? Še enkrat reci, če si upaš, žaba! Treščil te bom jaz, pa tako treščil, da boš mislil, da je pri fari žegnanje. Tri dni ti bo pritrkavalo po tisti neumni butici.

Janez (*hud*): Ali je že spet ravs in kavs? Ste li fantje ali otroci?

Miha: Kaj pa ta šleva laže, da me je Žibert ob tla počil, ko pa vendar vsa fara ve, da sem sam padel.

Janez: Miha, ni se vredno jeziti. Poznaš ga. Vzemi lestvo in pojdi. (*Miha grdo gleda Petra, vendar takoj sluša. Nato Janez Petru.*) Peter, ti jo boš pa za svoj strupeni jezik enkrat pošteno skupil. Le zapomni me! Zdaj pa pojdemo! Do jutra ne bomo robantili po vasi. (*Vsi se takoj dvignejo in odhajajo. Janez Marku*): Vidiš, taki so. Vedno jih je treba krotiti.

Marko: Ampak, slušajo te pa!

Janez (*ponosno*): Tisto pa tisto. Eden mora biti, da drži te koštrune.

Marko: In ti jih znaš, Janez. Dobrega vodnika imajo.

Janez (*zamahne z roko*): No, no, kaj tisto! Eden mora biti. Moram za njimi, da jih čimprej spravim domov. Na tisto pa ne daj nič, kar je čvekal Peter. Ti ne boš plačeval krsta. Na vas pa le pridi, kadar hočeš. Saj si miren fant in peti znaš. Pa brez zamere, Marko! (*Si stisneta roki.*)

Marko (*se smeje*): Že dobro, že.

(Janez gre za fanti, Marko pa smukne okrog hišnega vogala na dvorišče. Oder za trenutek prazen. Stemni se. Marko se vrne s kitaro, sede na klopco in zroč na Ankino okno zabrenka in zapoje nekaj narodnih pesmi. Na primer: »Še nocoj mi lunca mila...«, ali pa »Nocoj, oh le nocoj«. — Ko začne Marko brenkati in peti, se Ankino okno odpre. Na pevca posije luna. Ko odpoje, vrže Anka — vidi naj se samo njena roka — na Marka nekaj rož. Marko urno pobere rože, odhaja in, obračaje se nazaj, daje z roko poljubčke proti oknu. V tem pade zastor.)

Konec prvega dejanja.

DRUGO DEJANJE.

1. prizor.

Pozorišče ob Savi. Ko se zastor dvigne, hodi Koritnik sem in tja in si da s čolnom opraviiti.

Koritnik (*sede in vzame iz žepa zmečkan denar*): Danes je bilo že za silo. Takoj se pozna, če je živinski sejem v mestu. Precejkrat sem jadral s svojo barko sem in tja. (*Prešteva denar in se zamisli.*) Ha, sreča v nesreči, je rekel takrat moj oče — Bog mu daj dobro — ko sem še kot pobček padel z visoke hruške, a se takoj spet postavil na noge cel in zdrav, kakopak. In tole, da je Sava odnesla tacenski most, je tudi nekaka sreča v nesreči. Na eni strani je nesreča, prav gotovo je, za občane namreč. Na drugi strani pa je spet sreča, to se pravi, zame. Ko bi danes most še stal, ne bi jaz prevažal svoje barke sem in tja in ne bi prešteval takegale listja. Torej sreča v nesreči. (*Za kulisami se začuje godrnjanje. Koritnik hitro spravi denar.*)

2. prizor.

(Lovrinka, upognjena, s palico v roki in košem na hrbtu.)

Koritnik: Kaj, Lovrinka, ti tukaj? I kaj pa strašiš tako pozno? V tem času morajo biti vendar ženske, otroci in kokoši že davno doma v svojih brlogih.

Lovrinka (*odloži koš na tla in sede na štor*): Jehata no, gobezdalo ti staro, kuram me primerja, seveda. Če sem jaz kokoš, kaj si pa ti? Petelin, kaj?

Koritnik: Ha, ha, ha, o ti salabolska baba, kakšne se ne iznebi! Saj nisem rekel, da si ti kokoš, če je prav res, da časih huje kokodajskajaš kakor prava kura, kadar se podi najmanj deset skobcev za njo. Povej mi to, kar sem te vprašal! Razloži mi, kje si se s tistim svojim košem do pozne noči zamudila ali zaklepetala, ali da rečem po novem, kje si se tako dolgo zakokodajskala, a?

Lovrinka: Seveda, govoriš, kakor razumeš, kajpada. Tam v čolnu sediš ves ljubi božji dan in se ujčkaš po Savi sem in tja, gori in doli. Ni ti treba brusiti nog, ne trgati podplatov. Ljudje ti pa kar sami nosijo denar skupaj. Zato pa misliš, da je tudi Lovrinka

tako srečna, kajpada. Privoščila bi ti, da bi te Bog dal v mojo kožo vsaj za tri dni.

Koritnik: Kaj — za tri dni — Bog varuj! Ne, ne; že prvo minuto bi iz nje skočil, da veš.

Lovrinka: I, dedec stari! Ne bi imel tako strupenega jezika ne, ko bi dvakrat v tednu krevsal tri ure daleč v mesto in nazaj, kakor moram jaz. Potem pa ti mestni ljudje — a kaj rečem, ljudje — živine so, živine, tako ti znajo mučiti človeka. Kar čudim se, da se od same jeze nisem že popolnoma raztajala.

Koritnik: Beži no, beži! Kaj neki se hoče raztajati na tebi, kaj? Tiste suhe kosti, a? Ampak jezik, ta bi se pač lahko brez škode raztajal, takole bi rekel, vsaj do polovice.

Lovrinka (*se mu pači*): Nu — ali pa tvoj. (*Nekoliko pomisli.*) Pa, da povem naprej. A — kje sem se že ustavila?

Koritnik: Tamle na štoru.

Lovrinka: Ljudje so živine — sem rekla. E, Lovrinka, ti brusi svoje stare, obrabljene pete po dvakrat, po trikrat v drugo ali še celo v tretje nadstropje. In vse to za borih petnajst, dvajset kron. Če pa zlomku zaračunam nekaj kronic več, ti bo pa naredil tak obraz, kakor bi se mu pečenka v ustih izpremenila v žaganje. Ali veš, zakaj sem danes tako

pozna? Samo zato, ker sem morala čakati na neko stranko poldrugo uro. In vendar je šlo samo za trideset in pet kron. Vidiš, tako je. Ti pa misliš, da jaz samo klepetam tam za ogli. Kajpa, kajpa! Seveda, po sebi čevlje meriš, po sebi. Pa meni niso prav, tvoji čevlji že ne.

Koritnik: No, Lovrinka, zdajle ti nekaj povem. V svojem grešnem življenju sem že marsikdaj izbleknil kakšno tako, ki ni bila ravno Bogu v čast in meni ne k dobremu. Ampak — nikoli nisem iztegnil jezika tako daleč, da bi ga bil omočil v ričet, kakor se je zgodilo eni, ki ji pravimo Lovrinka, ha, ha, ha!

Lovrinka (razburjena): Sram te bodi, da mi očitaš tistih nekaj dni zavora, ki sem ga prebila po nedolžnem, da veš, prav po nedolžnem.

Koritnik: No, seveda, po nedolžnem, kakopak! To je stara pesem pri takih ljudeh. Vprašaj ubijalce in tatove, ki stojijo pod vislicami, vsi so nedolžni, prav vsi.

Lovrinka: Hudoba grda, da te le ni sram, da mene staro siroto prištevaš med tatove in ubijalce. Ali sem komu kaj ukradla?

Koritnik: Vidiš babo! Že spet obrača besede! Nikar nalašč ne onegavi! Saj nisi tako neumna, kakor se delaš. Poslušaj me! Jaz ne bom nikoli verjel, da bi se Požarjeva Anka,

poštena, bogata in ugledna punca, kakršnih je treba iskati deset župnij naokoli, tako spoza-bila, da bi šla ponoči, čisto sama, izprehajat se s ciganom, pa magari, če je prav tako hudir-jevo zal, kakor je bil tisti Marko. Anka preveč drži na svojo čast in ne bi tega storila, ker je, kakor sem že rekel, prepoštena in tudi ve, da je Požarjeva (*pomane s prsti, kot bi štel denar*). To si videla sama ti in potem si šla to budalost še okoli trosit. Ni čudo, da te je Anka tožila. Pa če si bila nedolžna, kakor trdiš, zakaj si bila pa potem zaprta, kaj?

Lovrinka: Zato, ker nisem imela prič, da veš. Videla sem ju pa tisti večer tako dobro, kakor sedaj tebe tukaj vidim. Oba, Anko in cigana, ki sta hodila ob Mrakovi meji. To je tako gotovo, kakor gotovo mi Bog daj srečno zadnjo uro in milostno smrt.

Koritnik: Jaz bi nekaj drugega rekel. Pa zato nikar takoj ne zrasi, saj si že dovolj dolga. Tisti večer si bržkone nekaj kozarčkov čez svojo navado zvrnila takole (*kaže z roko*) po bregu navzdol. Slišal sem večkrat, da se enemu, ki je preveč moker pod streho, rada vsaka stvar vidi na dvoje. Čuj, Lovrinka, zdaj smo pa vkup. Ko bi bila takrat Anka in Marko res hodila za mejo, bi bila ti videla štiri ljudi. Ker pa onih dveh ni bilo, si pa videla samo

dva, ha, ha, ha. Pa reci, če je nisem dobro iztuhtal?

Lovrinka (*plane pokonci in mu grozi*): Hu, hu, pijanost mi očitaš, ti — ti, ki si ga dostikrat tako poln, kakor sv. Anton milosti božje. Kaj takega pa še ne! Dedec grdi, ne boš me več jezil ne! (*Se obrne in začne oprtavati koš.*)

Koritnik: Vidiš jo! Saj sem vedel, da boš takoj zrasla. Ne bodi no, ne bodi! Rajši mi povej, kaj je novega v mestu!

Lovrinka (*ki je že opravljena za odhod*): Figo, če jo hočeš! Naj ti le pripovedujejo drugi, ki so bolj pošteni, bolj trezni, bolj...

Koritnik (*ji seže v besedo*): Seveda, ker nič ne veš.

Lovrinka (*udari z nogo ob tla*): Kdo pravi, da ne vem! Več kot ti, butica! Ljubi Bog in Oče nebeški, dandanes je svet pokvarjen prav do korenin, vere nobene, nevoščljivosti pa toliko, da bi ljudje najrajši sami sebe požrli.

Koritnik: Lovrinka, ne sodi, da ne boš sojena!

Lovrinka: Ej, tebi pa tudi nikoli ne govorim prav (*si popravi koš*). Pa grem. (*Se ozira.*) Joj, noč, tema, še strah me bo. Po teh potih ni varno hoditi sami ženski. (*Se odpravlja.*)

Koritnik: Za tisto si pa lahko brez skrbi. Jaz grem stavit, da bo vsak strah, naj bo še tako kosmat, pobral šila in kopita in če se ti drugam ne bo mogel umakniti, bo pa štrbunknil v Savo.

Lovrinka (*se mu spači in odide*).

3. p r i z o r.

Koritnik (*sam*): Ha, ha, to ti je klepetulja! Navsezadnje pa je z menoj vred reva, to je res. Kaj se hoče, vsak po svoje si služimo kruh, ki je črn in trd, da se Bogu usmili. (*Hodi okrog čolna. — Iz daljave se čuje vriskanje fantov.*) Ej, ti guncveti niso nikoli ugnani. Zdaj si pa še znajo domisliti, da bi jih prepeljal tja čez. Jaz pa sem zaspan, da se mi že stoje sanja. (*Zdeha. Začuje se petje fantov.*)

Nekaj sem zvedel novega
od svoj'ga dekleta zaljubljen'ga,
ona si zbira drugega,
zame ne mara nič več.

Koritnik (*ki je med petjem sedel in pazno posluša*): Dobro jo režejo. (*Se zamisli.*) Da, da, tudi jaz sem nekdanj tako prepeval, ko se ... ej, Koritnik, buča stara, sivolasa, ne spodobi se sedaj misliti na to!

(*Zopet petje.*)

Prav na rahlo bom trkal — trkal,
da se mam'ca ne zbude.

Pa kak lušno je b'lo,
ko so rožice b'le,
so rož'ce minule,
minulo je vse.

Koritnik (*ki posluša sedeč, oprt na roke*):
Da, da, minulo je, minulo, pa kdaj že. (*Za-
dremlje dve minuti. — Izza kulis se začuje
pritajen klic Anke.*)

4. prizor.

Anka (*za kulisami*): Oče — pst — oče!

Koritnik (*vstane, napenja oči in ušesa*).

Anka: Oče Koritnik, ali ste sami?

Koritnik: Sam sem, čisto sam! Če si po-
šten človek, le pridi blizu, če pa nisi, naj te
hitro odnese veter, če hočeš sam sebi dobro.

Anka (*se prikaže s košarico na rokah*):
Pst, za Boga, ne kričite tako silno!

Koritnik (*presenečen*): Anka, ali si res ti?
in v tem času!

Anka (*postavi košarico na tla. Govori
drgetaje*): Ali ni nikogar blizu?

Koritnik: I, če ti rečem, da sem tako sam kot je sam polž v svoji hiši. Toda Anka, ti si tako razburjena in treseš se. Povej vendar, kaj se je zgodilo. (*Iz košarice se začuje otroški jok.*) Turška sablja, Anka, kaj pa to pomeni?

Anka (*poujčka košaro*): Pst, pst, oče, vse vam povem. (*Porine Koritniku v roke šop bankovcev.*) Oče, ali znate molčati?

Koritnik (*začudeno, neumno gleda zdaj Anko, zdaj denar*).

Anka: Oče, ali znate biti mož?

Koritnik: No, seveda, i čemu pa še vprašuješ, Anka. Če znam molčati, vprašaš? Saj nisem otrok, nego mož, ki ima že skoraj sedem križev na hrbtu. Toda povej, Anka, čemu ta denar?

Anka: Le mirno ga vteknite v žep ter vedite, da ni zadnji. Dobite ga še. Prosim vas le, vzemite me v čoln in veslajte tja proti sredini Save. Pogovoriti se imam z vami o važni reči.

Koritnik: Prav tako, Anka. (*Anka stopi s košarico v čoln, Koritnik takoj odpne in zavesla nekoliko od kraja. Tam položi veslo čez čoln in sede nanj.*) Dosti je, Anka! Sedaj govori, kar hočeš. Tu te čuje kvečjemu kaka riba, ki pa te ne more izdati nikomur.

Anka: Prav, očka. Torej vi znate molčati? Na to svojo besedo ste pripravljeni tudi priseči, kajneda?

Koritnik: Desetkrat, če treba!

Anka: Dobro! To se mora zgoditi takoj. Sveč nimam, pa zadostovalo bo tudi tole. (*Razvije iz papirja niklast križec in ga porine v starčevo levico. Nato poseže po njegovo desnico*). Vzdignite tri prste! — Tako. (*Na Koritnikovem obrazu se izraža velika osuplost*.) In sedaj, oče, govorite za meno: Pri-segam pri Bogu vsemogočnemu, pri svojem Zveličarju in pri vsem, kar mi je svetega, da bom molčal o tem, kar bom nocoj slišal, da bom molčal do svoje smrti sploh o vsem, kar je z nocojšnjo nočjo v zvezi! Amen. (*Ko govorita zadnje besede, začne v zvoniku polagoma udarjati dvanajst. Koritnika spreletava tajna groza*.)

Anka: Čujte torej: Gotovo ste čuli, da sem odšla v mesto k svoji teti. To pa ni bilo res. Mudila sem se prav za prav pri njeni starejši hčeri, svoji sestrični. Žal, da se je z njo zgodilo tako, kakor se zgodi z marsikaterim mladim dekletom. Zaljubila se je, in nasledke njene ljubezni imam tu notri v košarici. To mora ostati roditeljem prikrito. Ker pa vsaka mati srčno ljubi svoje dete, me je na-

prosila, naj vzamem jaz malega črvička in ga oddam dobrim ljudem tu nekje v bližini, da bom vsaj jaz vedela zanj in ji večkrat poročala o njem. Razume se, da tudi moji starši ne smejo nič vedeti o tem, ker sicer bi kaj hitro stric in teta zvedela za njeno skrivnost. In prav zaradi tega zahtevam od vas tako stroge molčečnosti proti vsakomur, torej tudi proti vaši ženi. Oče Koritnikov, svetujte mi sedaj, komu in kam naj dam ubogega črvička? Dobro plačilo vam in onemu, ki prevzame dete, seveda ne izostane.

Koritnik (*se zamisli*): Hm, hm, Anka, če ti je všeč, jaz bi rekel takole: Otroka obdržim jaz. Kakor veš, nimam otrok, in moja stara ga bo gotovo vesela. Ta tukaj je res še majhen, pa bo počasi že zrastel. Ako nimaš nič proti temu, jaz bi rekel, kar pri nas naj ostane. Sile mu ne bo in tudi lačen ne bo nikoli.

Anka (*zadovoljna*): Tudi meni bi bilo najbolj všeč, ako bi dete ostalo pri vas. Skrbi me pa sedaj to, kako boste odgovarjali svoji ženi in drugim radovednim ljudem na vprašanje, čigavo je dete in odkod ste ga dobili.

Koritnik: Anka, to je moja stvar, ki jo bom zaradi tebe, ki si mi bila že tolikokrat dobra, tako zavil in zaobrnil, da najbolj zviti

radovedneži ne bodo mogli zvohati resnice. In ti sama se boš čudila, da še nosim toliko soli v svoji stari glavi.

Anka: Kako sem vam hvaležna! Za svoj trud boste dobivali redno in zadostno plačilo.

Koritnik: Kaj bi tisto! Sedaj sva izgovorjena. Pojdiva, Anka! *(Prime za veslo in porine h kraju. Anka se med tem sklanja nad košarico in ljubkuje otroka. Ko izstopita, da Anka Koritniku košarico.)*

Anka: Tako, očka! Le skrbno ga čuvajte! Jutri vas morda že obiščem.

Koritnik: Bom, bom, kajpada. Ali te bo zdajle kaj strah?

Anka: Ah, teh bore nekaj korakov. To ni nič. Lahko noč! *(Odhaja.)*

Koritnik: Oha, Anka, čakaj no, skoro bi bil pozabil. Kakšnega spola pa je to otroče in kako mu je ime?

Anka (se vrne): Saj res. Deček je, deček. Krščen je za Albina. Še enkrat lahko noč! *(Odhiti.)*

5. prizor.

Koritnik *(gleda nekaj trenutkov za Anko, nato postavi košarico na tla in hodi sem in tja):* Kapa kosmata, to mi ne gre skupaj in

mi ne gre. Dobra duša, zlata duša ta Anka, ali vrag me potiplji, če rečem in magari če s pestjo pribijem, da mi nocoj ni povedala resnice. Ej, stari Koritnik je že preveč trave potlačil na tej žalostni zemlji, da bi se takole dal. Oči mi pešajo, a toliko vendar ne, da bi celo pri mesečini ne bil opazil Ankinih upadlih lic. Ha, pa kako me je pestila s to prečudno prisego. In celo tja na sredo vode je bilo treba iti, da sem dvignil svoje koščene prste. Glej, glej, Lovrinka se pa le ni motila in je tiste dneve po nedolžnem klepala nezabeljen ričet. (*Se skloni h košarici.*) No, zdaj pa še ti. Dobro, da si tu notri, ker drugače bi te še prijeti ne znal s temi (*kaže svoji roki*) okornimi lopatami. (*Vzdigne košaro.*) He, he, ti živalca mala, ti! Ha, ha, Koritnik, kaj te je doletelo na tvoja stara leta, ha, ha, ha! Pestoval boš! (*Med smehom odhaja, med tem pade zastor.*)

Konec drugega dejanja.

TRETJE DEJANJE.

Vrši se v Koritnikovi koči. Na levi postelja, v kateri leži Koritnik smrtno bolan. Na sredi vrata, na levi peč, ob peči klop. Sredi sobe miza z dolgimi kmetiškimi stoli. Pri mizi sedita Marinovec in Košir. Mrak sedi na stolu poleg postelje.

1. prizor.

Mrak: Ali te zebe, Koritnik? Deni roke pod odejo. Takole! (*Mu popravlja odejo.*)

Koritnik (*govori s težavo*): Časih me nekaj stresa, da, kakor mraz. Nenadoma mi pa spet postane vroče. Sicer pa sam ne vem več, kako mi je.

Marinovec: Mrak, daj mu zdravil! Mi-slim, da bo že čas.

Mrak (*vstane in vzame s police stekleničico*): Ali boš, na!

Koritnik: Pusti, pusti! Zame ni več zdravil.

Košir: Prav praviš, Koritnik, čisto prav. Na tisto dohtarsko brozgo jaz nič ne dam. Prazna vera, pravim.

Marinovec (*nejevoljen*): Ne čvekaj, česar ne veš! Dohtarska zdravila pomagajo v marsikaterih primerih. Meni so že. Zdravniki študirajo leta in leta, hudika, nekaj že vedo.

Košir: Vedo, kar vedo. Vsega pa ne in ne bodo nikoli vedeli, tako ti povem, Marinovec! Pa ko bi zdravniki dajali zdravila. Aha — od njih ne dobiš nič. V lekarno te pošljejo. Kako naj bi v lekarni zadeli pravo, ko ne poznajo ne bolnika ne bolezni.

Marinovec: Ha, Košir, ti si pa ptič. Malo drugače je že, no, kakor ti misliš, če ne boš zameril. Ni kar tako, ne! To se ve, čudežev zdravniki ne morejo delati. Dostikrat pride bolezen, ki te napade s tako silo, da si preslab ali pa prestar, da bi jo prebil. Takrat ni nobene pomoči in treba se je vdati v voljo božjo.

Košir: To, to ravno sem hotel povedati. Če je božja volja, se pozdraviš, če pa ni, umrješ. Nekaj bom povedal. Ko je zbolela moja rajna Katra — naj počiva v miru in večna luč naj ji sveti! — sem ji nasvetoval domača zdravila, ki so najboljša in tudi ne stanejo nič. Ajbeš, žajbel, tavžentrože, pelin, rman — to vse raste okrog naše bajte. Nekaj

je pila tistega, veliko pa ne. Sosedo, ki so hodile k njej, so si izmislile, naj bi se poizkusilo še z dohtarskimi zdravili. Meni to ni bilo všeč. Vedel sem, da ne bo nič pomagalo, stroški bodo pa le. A, da bi mi kdo kaj ne očital, sem rekel: »Če misliš, da bi ti kaj pomagalo, pa naj bo. In res je šla Lovrinka k dohtarju po zdravila. Pa kaj je bilo? Nekajkrat jih je pokusila, umrla je pa vendarle. Po njeni smrti sem gledal tisto steklenico. Bila je še skoro polna. Pa sem si mislil, drag je bil ta spak, škoda, da bi prišel v nič. To sem si mislil, prijel steklenico in v dušku vse izpil. Hu, križana gora, kako je bilo grenko in zoperno! Še sedaj me stresa. No, sem dejal, tega zlodjevca še zdrav korenjak komaj spravi vase, kako naj bi pil človek, ki je na smrt bolan. Od takrat na dohtarske kolobocije ne dam nič, veste!

Koritnik: Zdravila taka ali taka, če človeku zadnja prede, je vse zaman.

Marinovec: No, no, Koritnik, obupati še ne smeš! Lahko se ti še obrne na bolje.

2. prizor.

Neža (*vstopi in se ozre na bolnika, potem na sosede*): Kako je? Ali si vzel zdravila?

Mrak: Sem mu jih že ponujal, pa ne mara.

Neža (bolniku): Zakaj nočeš? Pa bi se malo posilil. Zdajle sem sparila kamilice in ti jih bom še prav vroče navezala na noge. Žibertovka mi je pravila, da so ji lansko leto kamilice najbolj pomagale.

Koritnik: Neža, zdaj ne maram nič. Kar nekam dobro mi je in truden sem. Rad bi malo zaspal. (*Obrne obraz v steno.*)

Mrak (vstane): Potem pa nikar, Neža. Zaspan je res, saj se mu je že zdaj hotelo dremati. Pustimo ga! (*Gre k mizi.*)

Marinovec: Pustimo ga, da. Naj spi.

Neža (mu popravi odejo in sede k peči): Ljubi Bog, kaj bo, kaj bo? (*Joka.*)

Marinovec (vstane in gre k njej): Nikar ne jokaj, Neža! Še je živ. Pusti jok in pojdi sem k mizi, da se kaj pogovorimo. (*Jo prime in dovede k mizi.*)

Neža (si briše solze in reče bridko): E, Marinovec, ne skrivaj se, ti sam ne upaš nič dobrega.

Marinovec: Nič se ne ve. Morda izmed nas še prej katerega zmanjka, Neža.

Košir (kima): Prav si rekel, Marinovec. Dobra je ta!

Mrak: Zadnja dva dni je jako oslabeled, to je res. (*Se ozira na spečega.*) Neža, koliko časa je že v postelji?

Neža (*si obriše solze*): Ravno danes je en teden. To je bilo po tistem velikem deževju, saj veste. Sava je jako narasla in je — kakor vedno v takih primerih — privlekla z Gorenjskega mnogo poplavljenega lesa. Naš pa — saj ga poznate — ni mu dala žilica miru in je šel loviti les. O, da bi ga ne bil šel! Kako se je prav za prav zgodilo z njim, še danes ne vem natanko. Le to mi je povedal, da se mu je sredi Save prevrnil čoln in da si je komaj rešil življenje. Prihropel je domov ves premočen, zeblo ga je pa tako, da se je kar stresal. Popoldne ga je začela kuhati vročina, potem se je pa menjavalo zdaj mraz, zdaj vročina. Poizkusila sem že vse, kar mi je kdo svetoval, pa saj sami vidite, kako je. (*Zopet joka.*)

Mrak: Nikar vedno ne jokaj, Neža! Vdaj se v voljo božjo, saj smo se učili, da brez nje niti las ne pade s človeške glave.

Neža: Že res, toda kaj bo z menoj. Res, da nisva imela nič dobrega na svetu, a za silo je vedno šlo. Odkar imam pa Albinčka pri hiši, nama je bilo tako prijetno. Moj Bog, čisto sem pozabila nanj. Mrkonova ga pe-

stuje, a vendar moram gledati za njim. Bom kimalu nazaj. (*Pogleda na spečega moža in odide.*)

3. prizor.

Marinovec: Škoda, da je odšla. Morda bi nam zdaj povedala, kaj je doživel Koritnik tisto noč, ko je prinesel otroka k bajti.

Košir (*krepko pljune*): O, tisto pa jaz vem. Tako dobro vem kakor Neža. Dobro leto tega, kakopak, dobro leto, da. Na polnoč je šlo in Koritnik je že zapenjal svoj čoln, hoteč se odpraviti k počitku. Kar začuje na nasprotnem bregu Save robato kletev in koj nato jok malega otroka. Hitro spet čoln od-pne in vesla na nasprotno stran. Tam izstopi in se polagoma in prav previdno bliža kraju, kjer se je še vedno čulo otroško ječanje. Ob-stane in zagleda moškega, ki drži v rokah malo dete in ga takoj nato neusmiljeno trešči v valove. Koritnik je v tem trenutku čisto pozabil, da je star. Skočil je v vodo in rešil dete gotove smrti. Lump pa je skočil za grm in ušel. Tako je bilo in tudi Neža ne more povedati drugače.

Marinovec: Me — he — čudno, kaj? Pa kako zal je ta otročiček. Tako lepe oči ima. Zlodja vendar (*se udari po čelu*), komu je ta otrok podoben?

Mrak: Kako je že bilo s krstom? Ali so ga krstili?

Košir: I, Koritnik sam ga je krstil. On ni vedel, je li krščen ali ne in ker se je bal, da bi otrok do zjutraj ne umrl, ga je v sili krstil.

Marinovec: Jaz bi pa takole rekel, da se je kak cigan hotel maščevati nad kom, pa mu je ukradel otroka in ga hotel umoriti. Le verjemite mi, da bo tako.

(Začuje se od Požarja sem godba, harmonika in klarinet. Poslušajo in se spogledajo.)

Košir: Oho, ali čujete, kako se pri Požarju dobro imajo?

Marinovec: Čudno se vrti na svetu. Tu na primer bolezen, žalost, uboštvo, tam pa svatba, godba, veselje in vsega v izobilju.

Mrak: Svatba je svatba, bolezen pa bolezen, kaj hočemo. Pri Požarju so danes dodre volje, da. Komaj pred enim letom dni so imeli pa tudi smrt v hiši in ko bi je ne bilo, bi Anka danes ne bila nevesta. Nikoli bi ne bil verjel, da bo Požarja tako hitro pobralo. Saj je bil še močan dedec in vsega je imel dosti.

Košir: Primaruha, Mrak, na tisto pa smrt nič ne gleda. Ta pravica je še na svetu. To se le tako reče, da smrt ne vpraša, ali si star ali mlad, bogat ali raztrgan, sit ali lačen.

Nekaj let imam jaz več na grbi kakor Požar. On je jedel meso in kar je hotel. Jaz sem pa — nu, kakor je bilo, največkrat sem klepal sok in krompir, ki je bil s figo osoljen in s svetim križem zabeljen. Pa sem še sedaj tukaj.

Marinovec: Tako je. Bog si ga vedi kakšen bo kaj mladi Požar. Poznam ga že od otroka. Na dveh njivah sva z njegovim očetom mejaša. Na pogled je vrl fant. Kako bo gospodaril, bomo videli.

Mrak: Saj če bo pameten in priden, mu ne more izpodleteti. Ta je sedel presneto na mehko. Terno je zadel, terno!

Košir: Pa zastopnost bo morala biti in ed njima, zastopnost. Babe nekaj čenčajo, da ga Anka ni posebno rada vzela, da ...

Mrak (*oponaša*): ...ni rada vzela. — Kdo jo je pa silil? Babji jeziki so od zlodja.

Košir: Pravijo, da je njen ženin bil rajnemu Požarju jako všeč in da je Anka dala umirajočemu očetu besedo, ka-li.

Marinovec: Beži, beži, samo čenče. Stara reč, ki jo dobro poznamo. Ako hočeš biti hvaljen, umri; ako pa hočeš, da te grajajo in te obirajo, se oženi!

Mrak (*s poudarkom*): Tako je!

4. prizor.

(Neža in Čižman, prejšnja.)

Neža: Le kar noter, Čižman, le kar noter, da nas bo več!

Čižman (*vstopi za njo, na prsih ima šopek*): Dober dan!

Mrak:

Marinovec:

Košir:

} Oho, oho, dober dan!

Košir: Glejte ga no, Čižmana, kako je paraden. Če bi ne bil videl tvoje stare še danes zjutraj, pa bi rekel, da si ženin.

Čižman (*se šegavo nasmeje*): Bog vari te nesreče! Še enkrat je preveč! (*Se obrne k bolniku.*) Kako mu je?

Neža (*skomigne z rameni*): Spi, že precej časa spi. (*Briše stol.*) Sedi malo, no, da nam spanja ne odneseš.

Marinovec: Danes si se pa postavil, Čižman! Starešino si vozil, kaj?

Čižman: Starešino sem vozil, da. Pri taki reči ne moreš odreči. (*Spomni se, da ima pripet šopek.*) Oha, to pa mora proč. Ne spodobi se tu pri bolniku. (*Odpne šopek in ga dene na mizo.*) Nekaj časa sem moral pose-

deti tam, da ne bo zamere. Zdaj mi pa kar ni dala vest. Moral sem priti. (*Se obrne proti bolniku.*) Slabejši vsaj ni danes, kaj?

Neža: Oh slabo, Čižman, slabo. (*Joka.*)

Marinovec: No, no, tako slabo ravno ni. Saj ves čas spi!

Košir: Neža, ne kisaj se kar naprej, saj to nič ne pomaga. (*Čižmanu.*) Ti nam pa povej kaj veselega, kako je bilo tamle. Vse na poskok, kaj?

Čižman: Jej, to vam je direndaj. Mladina pleše, da bo kmalu raztrgala pete in podplate, na mizah vsega dovolj, vsega preveč. Godci so trije, med njimi ima stari Brundež kajpada prvo besedo. Tudi na pod sem šel gledat, kako fantje zapijajo Anko. Poln škaf vina imajo tam.

Mrak: Najprej se bodo napili, potem se bodo pa zravšali, boste videli.

Čižman: Ne bodo se, ker je vaš Janez med njimi. Ta jih zna držati na vajetih.

Mrak (*ponosno*): Tisto že, tisto.

Neža: Kaj pa ženin in nevesta?

Čižman: No, tako, kakor se spodobi. Sučeta se. Lep par sta.

Neža: Bog daj srečo! Danes je Anka vsem opravlјivcem zavezala umazane jezike.

Marinovec: Kakšne jezike misliš?

Neža: Saj ni vredno, da bi govorila. Tista reč, veste, ki si jo je takrat izmislila Lovrinka.

Košir: Je že res, je že res, prav praviš, Neža. Kdo bi se danes še menil za to!

Čižman: Ljudje govore, psi pa lajajo. »Kar zvon odnese, bas prinese,« in danes je k Požarju bas prinesel to, kar je odnesel zvon. Zdaj pa, če ne zamerite, grem še malo tja. *(Vstane.)*

Marinovec *(vstane)*: Jaz grem pa domov. Dolgo že vasujem. *(Tudi Mrak in Košir se dvigneta.)*

Mrak: Čas bo iti, da.

Neža: Ojej, zdaj me boste vsi zapustili!

Marinovec: Nikakor ne, Neža. Dokler bo on tako slab, bo vedno kdo izmed nas prišel pogledat. *(Gleda bolnika.)* Kar spi naj, le pustimo ga! Niti zaradi zdravil ga ni treba buditi. Pozdravljena, Neža!

Oni trije: Zbogom, Neža!

Neža: Zbogom! Bog povrni, ker ste prišli. Pridite kmalu zopet! *(Vsi prikimajo in odidejo.)*

5. prizor.

(Koritnik se prebuja.)

Neža: O, o, dolgo si spal. Ali ti je nekoliko odleglo, kaj?

Koritnik: Nič prida ni, Neža, nič prida. Saj nisem spal.

Neža (sočutno): Revež si, seveda si revež, pa bo že bolje, mora biti. Zdravila boš moral tudi vzeti, veš.

(Začuje se trkanje.)

Neža: Kar noter! Nič trkati!

6. prizor.

Anka (svatovsko oblečena vstopi, držeč v rokah zavitek jedil in bokál vina): Dober dan!

Neža (silno zavzeta): Dober — o, Anka, ti si prišla, jej, kako si zala, pa s svatbe — k nam — Anka!

Anka: Ali je to kaj čudnega? (*Odlaga na mizo.*) Pri nas je danes — no, saj veste — in ker vas ni bilo nič blizu, sem prinesla malo pokušnje. To se vendar spodobi.

Neža (si obriše roke in jo ginjena objame): Anka, angel si! Mar ni dovolj, da itak vedno skrbiš za nas? Z vsem nas zalagaš. In

še danes na tak dan nisi pozabila na nas. (*Si ginjena briše oči.*) Pa koliko si prinesla! Kaj pa misliš, Anka?

Anka (*zamahne z roko*): Kaj bi to? Mala reč! Boste že še kaj dobili. Pokusite, pokusite in natočite si! Pa še očku malo in — (*se ozira*) kje imate Albinčka?

Neža: Takoj bo tukaj! (*Hitro odide.*)

7. prizor.

Anka (*gre k bolniku*): Kako pa, očka, kako?

Koritnik: Bog ti daj srečo, Ančka! In tvojemu možu tudi!

Anka: Bog daj srečo tudi vam, v prvi vrsti pa zdravja.

Koritnik: Nič ne bo, Anka! Zrela hruška sama odpade in jaz sem tudi — to čutim — zrel za jamo.

Anka: Kaj pa še! Kdo bi govoril o smrti! Sedaj najprej malo vinčka (*gre k omarici, vzame kozarec, natoči in nese bolniku*). Kozarček ga morate! Dobro vam bo storilo!

Koritnik (*gleda vino*): Vsega ne, a malo bi ga!

Anka: Eh, teh par kapljic! (*Mu z desnico dvigne glavo, z levico mu nastavi kozarec k*

ustom.) Tako, le pijte! (*Koritnik izpije do polovice.*) Nič več? Pa še potem. (*Odloži kozarec in mu popravlja zglavje.* Koritnik zopet zaspi. Medtem pride Neža z otrokom v naročju. Otrok je star poldrugo leto.)

8. prizor.

Anka (*steče k otroku*): Oj, ti mucek mali! (*Ga ljubkuje.*) Kje si bil, kaj? (*Ga vzame v naročje, sede in mu iz zavitka da nekaj peciva.*) Na, na! Ali si kaj priden? (*Ga ljubkuje.*)

Neža: Priden pa, priden. Ne veš, Anka, kako sem se navadila na tega otroka.

Anka: Verjamem, kdo bi ne imel rad tega mucka.

(*Začuje se trkanje.*)

Neža: Kar naprej!

Pavle (*kmetiško zal, precej okoren, vstopi*): Dober dan!

Anka: Ti si, Pavle? No, prav, da si prišel. Ali si vedel, kje sem?

Pavle: Mati so mi povedali, da si šla sem. (*Gleda otroka šaljivo.*) Kje si pa tega dobila?

Anka: Kaj, ali ni zal? (*Se ozre na Nežo.*) Ali, Pavle, daj no tu materi roko, pa tja

očeta poglej! (*Neži.*) Mati, to je pa moj ženin. Ali vam je kaj všeč?

Neža (*si briše roki*): A, a, tako, glej si no! Kako si — veš, jaz te bom kar tikala — kako si imeniten! (*Gleda Pavla in Anko.*) Glejte si, glejte, zal par, prav zal par. (*Pavlu.*) Srečen si. Kako ti je že ime?

Anka: Pavle je.

Neža: Pavle! — Srečen si, Pavle, da ti je Bog dal tako ženo. Tako zalo, tako bogato, tako pridno in dobro (*ginjeno*), saj pravim, to je angel!

(Pavle menca v zadregi in se smeje.)

Anka: Nehajte, mati, nehajte! (*Ljubkuje otroka.*) Binček, ali vidiš strica?

Pavle (*gleda otroka in se smeje*): Mati, ali je vaš?

Neža (*smeje*): Le norčuj se, če hočeš. Jaz ga imam pa le rajši kot vse na svetu.

Anka: Veš, Pavle, ta pobček ima čudno zgodovino.

Pavle (*dene prst na čelo*): A, a, že vem. Sem že slišal. Torej to je tisti otrok. (*Ga prime za ročico.*) Daj ročico, daj! Si že priden. Ti kravželjček ti! (*Se obrne proti bolniku.*) Oče so pa bolni?

Neža: Oh, pa kako je bolan. Danes kar spi. (*Žalostno.*) Jaz nimam nobenega upanja več. Kaj bo z menoj. Že sedaj ne vem, kako bi bilo, ko bi ne imeli tebe, Anka. (*Joka.*)

Anka: Le mirni bodite, mati! Kakor doslej, tako bom tudi naprej. Je-li, Pavle?

Pavle: Tisto je tvoja reč, Anka. Delaj in ravnaj kakor si doslej! To pa rečem, siromaku le pomagaj, kjer moreš! (*Gleda otroka.*) Hm, hm, jaz bi še nekaj drugega omenil. Seveda, če je tebi in materi prav, Anka. (*Pri-tajeno.*) Če oče umro, vzemimo tega čmrla k nam!

Anka (*se ozre vanj z neizmerno hvaležnostjo, vstane, da otroka Neži, nato objame Pavla*): Pavel, moj mož, kako si dober! (*Zase.*) Sam Bog mu je dal to misel.

Neža (*krčevito stisne otroka*): Kristus pomagaj, ali jaz bom pa sama v bajti?

Pavle: Mati, saj smo itak skupaj. Vsak dan ga boste videli, še po večkrat. Kar pridite, kadar vam drago. Verjemite mi, da bo tako bolje za oba. Vi boste imeli manj skrbi in dela, otrok pa boljšo postrežbo. In če boste v potrebi, saj veste, kje se pravi pri Požarju. (*Anki.*) Anka, le vse tako, kakor je bilo, le vse tako. Zdaj pa pojdiva! Svatje naju bodo pogrešali. (*Koritnik se prebudi in zaječi.* Neža skoči k njemu.)

Neža: Kaj pa je? Zdaj boš pa zdravila, kajne? (*Koritnik odkima.*) Ali vidiš, kdo je prišel? Ankin ženin je tu, in mnogo smo se že pogovorili.

Pavle (*ponudi Koritniku roko*): Bog daj zdravje, oče! Samo zdravje bom rekel. Zdrav človek ima sto želja, bolnik pa samo eno. Zato vam želim samo zdravja, vse drugo pride pozneje. (*Koritnik trudno odkimava z glavo. Pavle nadaljuje.*) Ne smemo vas preveč motiti. Kar počivajte!

Anka: Uboga sirota, za vse ste sami. Niti oddahniti se ne morete. Zdaj imate opraviti z bolnikom, zdaj z otrokom, potem s kravico, s pujski. — Oh, (*Pavletu*) ne veš, Pavle, koliko malih pujskov imajo mati. (*Neži.*) Mati, ali mu jih pokažete?

Neža: Seveda, seveda, kar pojdiva!

Anka (*Pavletu*): Le poglej jih, mogoče še katerega kupiš.

Pavle (*obotavlja se*): Toda, Anka, svatje naju pogrešajo.

Anka: Saj boš hitro opravil. Kar poglejta! So naprodaj. Jaz bom ta čas pri očetu, da ne bodo sami.

Pavle: No, mati, pa pojdiva! (*Anki.*) Potem greva takoj, je-li? (*Anka prikima. Pavle in Neža z otrokom odideta.*)

9. prizor.

Koritnik: Malo vina bi pil.

Anka: Takoj, takoj! (*Natoči in mu ga da. Fri tem dela prav tako, kakor prej. Ko mu položi glavo zopet na blazino in popravi odejo, hodi v zadregi okrog postelje.*) Oče, nekaj imam na srcu. (*Gre k njemu in prime njegovo desnico.*)

Koritnik: Kaj pa, Anka?

Anka (*jako potrta in pa skrušena med naslednjimi stavki boža Koritnikovo glavo*): Oče, pregrešila sem se proti vam, in to me peče. Ah, peče kakor živ ogenj. Se li spominjate lanske prisege? Prisege o polnoči? (*Bolnik prikima.*) Jaz — jaz vam takrat nisem povedala resnice. Lagala sem vam, iz strahu, da bi se ne zvedelo, sem vam lagala. Oče, otrok je moj! Prisegli ste mi. Danes, na dan svoje poroke vas od te prisege odvezujem, ker vem, da bi tudi brez nje prav tako molčali, kakor ste. Hvala vam, oče! Ali mi odpustite?

Koritnik (*v tem dvigne prosto roko in jo položi na Ankino glavo*): Anka, ti moja dobra Anka!

(Z a s t o r p a d e.)

Konec tretjega dejanja.

ČETRTO DEJANJE.

Vrši se v Požarjevi hiši. Miza, stoli, omarica itd. Na sredi vrata. Na levi vrata v Ankino spalnico. Na desni v kotu Albinčkova postelja. Kmetiška peč. Albinček sedi pri mizi in dela nalogo. Na mizi več šolskih knjig in zvezkov.

1. prizor.

Albinček: Šestkrat osem je štirideset-osem — manj osem — je štirideset. (*Odloži računico.*) Tako! Zdaj pa še zgodovino, potem sem za danes prost. (*Tleskne z rokami.*) Joj, prost! (*Izbira knjige.*)

2. prizor.

Lovrinka (*vsa sključena vstopi*): Hu, hu, ljudje božji, kakšen mraz! (*Si piha v roke.*)

Albinček: O, mati Lovrinka, ali vas močno zebe?

Lovrinka: Hu, pa kako! Taka burja! Gotovo se je kdo obesil ali pa se še bo. (*Se*

ozira po hiši.) Ali si sam? Kje so mati in oče?

Albinček: Mati kuhajo večerjo, oče so pa v hlevu, mislim. Kaj bi pa radi?

Lovrinka: I, vprašala bi, če smem zlesti za peč. Samo toliko, da se ogrejem. V naši bajti, a kaj rečem bajti, svinjak je to, skozi lesene luknjaste stene žvižga burja, da je človeka kar strah. Polenčka pa nobenega pri rokah. Gorje staremu človeku — in če je še siromak po vrhu! Huj! (*Piha v roke.*)

Albinček (*usmiljeno*): Mati, le kar brez skrbi pojdite za peč! Saj vam vedno dovolijo. Vem, da tudi danes ne bodo imeli nič zoper to, če zlezete gori. Pojdite, pomagal vam bom. (*Prinese klopco.*) Pojdite, kar stopite!

Lovrinka: Bog ti povrni! Dober otrok si. Si že priden! (*Leze na zapeček.*)

Albinček: Le stopite brez skrbi! Ne boste padli, ne. Tako, vidite! Bom prosil mater, da vam dajo večerjo.

Lovrinka: A, a, kako se prileže, a, a. (*Leže.*)

Albinček (*postavi klopco v kraj in se vrne k mizi*): Zdaj pa o Napoleonu. (*Se zamisli ter se udari po čelu.*) Presneta letnica, že spet sem jo pozabil. Vse bi šlo gladko, ko bi teh sitnih letnic ne bilo. (*Prelistava knjigo.*)

3. prizor.

(Pavle delavniško oblečen vstopi.)

Albinček: O, oče!

Pavle (*vrže klobuk k peči in sede k Albinčku*): No, ali si spisal nalogo? In za jutri že vse znaš?

Albinček: Samo nekaj malega še. Eno letnico moram še pogledati. Računsko nalogo sem že izvršil. Poglejte, oče!

Pavle (*gleda zadovoljno v zvezek*): Glej no, glej! (*Ga poboža po glavi.*) Ti boš pa kmalu vse bolje znal kot jaz. Že prav, no! Učitelj te mi je zadnjič precej pohvalil. Glej, da boš vedno tak!

Albinček: Saj bom, saj bom! (*Boječe.*) Oče!

Pavle: Kaj pa? —

Albinček: Vedno bom priden in v šoli hočem biti vedno prvi. In če me bodo gospod učitelj tudi vnaprej tako pohvalili, ali mi boste, oče, ali boste nekaj kupili?

Pavle: Oho, kupili? Ne vem, kako bo. Kaj bi pa rad?

Albinček (*se nasloni na Pavleta*): Gosli. Take gosli, kot jih imajo gospod učitelj.

Pavle: Ha, ha, kaj ti pride na misel. Albinček, to ni za kmeta. Ti boš oral, sejal,

gospodaril kot jaz. Tega se boš moral učiti, tega, ne pa tistih go-go-gosli ali kako si že rekel.

Albinček: Vse to bom delal, oče, oral, sejal in vse, kar hočete. Na gosli bi igral samo takrat, ko bi imel čas, pozimi in ob nedeljah.

Pavle: Že res, Albinček. Ampak ti ne pomisliš, da to ni kar tako. Tebi se zdi, če bi ti tisto reč vzel v roke, da bi se ti prav tako oglasila kakor učitelju. Kaj še! Ej, presneto se je treba učiti. To je za gospodo.

Albinček: Oče, saj že znam. Gospod učitelj so me preizkusili, pa so se mi kar čudili. So rekli, da hočejo o priliki sami govoriti z vami. (*Proseče.*) In če bodo prosili zame tudi gospod učitelj, ali mi potem boste kupili gosli?

Pavle: Hm, da, bom že videl, no. Morda, če boš prav zelo priden.

Albinček (*poskoči*): Ju - he — bom, oče, bom! Kako vas imam rad! (*Pavle se zadovoljen smehlja in ga boža po kodrih. Albinček pogleda v knjigo.*) Eno letnico moram še najti, drugo vse znam. Oh, oče, nekaj bi vas prosil!

Pavle: Kaj zopet?

Albinček: Danes zjutraj so prišli cigani v vas. Doli ob Savi so napravili šotor. Mehnetov Jakec, ki je že pokukal v šotor, mi je povedal,

da imajo tri vrste godal: gosli, bas in še nekaj drugega. Oče, ali bom smel nocoj malo k šotoru? Morda bodo kaj zaigrali.

Pavle (*odkima*): Nocoj je prepozno, Albinček. Boš že jutri pogledal. Pa bržkone ne bo treba. Boš videl, da bodo cigani s svojo godbo jutri navsezgodaj že hodili od hiše do hiše.

4. p r i z o r.

Marko (*počasi vstopi*): Dober večer! (*Se ozira po hiši.*)

Pavle: Bog daj! (*Gleda Marka.*) No, kaj bi pa ti rad?

Marko: Kje so oče? Požarjev oče?

Pavle: Očeta misliš? Umrli so.

Marko: Umrli... In mati? — France, Ožbovt, ali so še tu, so še živi?

Pavle: Kako to, da ti je vse znano? Čemu izprašuješ? Ti si cigan, ka-li?

Marko: Da, cigan sem. Danes zjutraj smo se utaborili doli ob Savi. Celih devet let nas ni bilo v vašem kraju. Ko smo bili zadnjič tukaj, sem jaz v tej hiši precej časa služil.

Pavle: A, a, tako! To je pa druga. Oče so umrli, da. Posli so od takrat gotovo že vsi drugi, moja žena in mati njena sta živi in zdravi. Čakaj no, sedi, malo sedi! (*Vstane.*) Ju

grem poklicat. Ona je menda v kuhinji, mati pa tudi ne bodo daleč. (*Mu kaže stol.*) Kar sedi! (*Odide.*)

5. prizor.

(Marko sede in ostro opazuje Albinčka. Lovrinka začne skrivoma kukati z zapečka.)

Albinček: Jej, vi ste cigan.

Marko: Da, cigan sem. Kaj pa ti delaš?

Albinček: Nalogo sem pisal.

Marko (*vzame v roko zvezek*): Ali je to tvoje ime?

Albinček: Da, moje!

Marko (*ga gleda vedno pozorneje*): Ali si ti tukaj doma?

Albinček: Tukaj, da. Požarjev sem.

Marko: Koliko si star?

Albinček: Drug mesec bom deset let.

(Lovrinka na zapečku šteje na prste in dela z rokami pomenljive geste.)

Marko: Kdo je ta, ki je sedel pri tebi?

Albinček: Moj oče.

Marko: Kako je ime tvoji materi?

Albinček: Anka so.

Marko (*se zdrzne, pritajeno*): Anka ...
Anka ...

Albinček (*stopi zaupno k Marku*): Vi poznate našo mater? Oj, pa pri nas ste služili. Mene takrat še ni bilo, kajne? Ali znate igrati na gosli?

Marko (*ga ljubeznivo prime za roko*): Znam.

Albinček (*zleze Marku na kolena*): Jej, jej, potem pa morate spet služiti pri nas. Oče bodo meni kupili gosli in bova igrala, da bo veselje. (*Poskakuje na Markovih kolenih.*)

Marko (*ga stisne k sebi*): Ne morem, malček. Cigani nimamo doma, kakor ga imaš ti. Vedno moramo po svetu.

Albinček (*žalostno*): Škoda! (*Navdušeno.*) Jaz bi šel kar z vami. Potovati po svetu mora biti nekaj lepega. Vsak dan se vidi kaj novega in potem gosli, kitara, jej, kako lepo življenje imate.

Marko: Ha, ha, ti da greš z menoj?

Albinček (*navdušeno*): Takoj, če bi smel. Pa saj boste ostali pri nas vsaj nekaj časa. (*Poboža Marka.*) Jelite, da boste. (*Se privije k Marku.*)

(V tem prileze Lovrinka z zapečka. Marko jo začuden pogleda.)

6. prizor.

Albinček: Mati, ali že greste?

Lovrinka (*se vstopi pred onadva in ju strupeno motri*): Me-he-me-he, se ujema, vse se ujema. In ta podobnost. He, otrok, sam Bog te je zaznamoval. Otrok, le zapomni si, da boš vedel, ko ti bo čas vedeti, me-he, ko bom jaz že davno v grobu. Zapomni si, pravim. Lovrinka je bila zaprta po nedolžnem, to naj vedo vsi ljudje. (*Urno odhaja. Marko in Albinček sta silno začudena.*)

7. prizor.

Marko: Kdo je bila ta žena? Ali se ji blede?

Albinček: To je mati Lovrinka. Za pečjo so se greli, saj drugače govore vedno pametno, ne vem, kaj jim je danes.

Marko: Ali pride večkrat k vam?

Albinček: Kakor je. Poleti so prihajali bolj poredko. Pozimi so pa radi pri nas, da se ogrejejo. Veste, sirota so, nimajo nič drv doma.

8. prizor.

Anka (*vstopi in obstoji*): Marko!

Marko (*korak proti njej*): Anka!

Albinček (*skoči k Anki, kažoč na Marka*): Mati, ali ga vidite? Ta zna igrati na gosli. Jelite, da bo nekaj časa pri nas služil, saj je tudi takrat. Naučil me bo igrati in ko bom znal, mi bodo oče kupili gosli. So že obljubili. Mati, tako priden bom.

Anka (*zmedena*): Albinček, pojdi, pojdi h — h Koritnikovim! Stara mati so tam.

Albinček: Pri Koritnikovih so stara mati? Oče jih pa iščejo. Takoj jim grem povedat. (*Odide.*)

Anka (*preplašena*): Kristus, kaj iščeš tu, Marko! Ali te je moj mož spoznal?

Marko: Kako naj me spozna, ko me še ni nikoli videl? Torej ti imaš moža. (*Trenutek molk. Marko se ji bliža.*) Anka, ali se bojiš?

Anka (*se mu odmika*): Za Boga, pojdi, lepo te prosim, pojdi! (*Sklene roki.*) Prosim te, pojdi!

Marko (*bridko*): Tako me sprejmeš — po devetih letih.

Anka: Jezus, prišel bi bil vsaj kam drugam. A tukaj, taka neprevidnost, moj mož se bo vrnil in bo gledal tebe — otroka — saj si videl, kako ti je za las enak. Takoj mu bo vse jasno. Marko, če me imaš še kaj rad — če si me imel kdaj res rad, beži, beži!

Marko: Kaj — kaj si rekla? Otrok — ta otrok — praviš — je —

Anka: Je tvoj. Glej, niti tega ne veš.

Marko: Moj — moj — (*Stopica ves srečen sem in tja.*)

Anka (*se spusti na stol*): Torej po devetih letih šele veš, da si oče, po devetih letih vidiš prvič svojega otroka. (*Pokrije obraz z rokami.*)

Marko: In še sedaj me podiš, Anka.

Anka (*zre plašno k vratom*): Moj Bog, on utegne priti vsak čas.

Marko: Naj pride, jaz ne grem. Sina hočem videti, Anka, tvojega in svojega sina. In tebe, duša draga, hočem gledati vsaj kratek čas še. (*Gre proti njej. Anka zre vedno bolj plaho v vrata.*) Ne boj se. Saj ga ne bo. In če tudi pride. (*Sede.*) Anka, povej mi, kako je prišlo vse to? (*Anka molči razburjena. Marko se ji približa in pravi ljubeznivo*): Anka, govori!

Anka: Kaj naj ti rečem? Pusti me! Samo trpljenje od konca do kraja. Moj Bog, vsak trenutek lahko vstopi Pavle — Marko... jutri, jutri.

Marko (*žalostno*): Anka, zakaj si se omožila?

Anka: Ljubi Bog vendar, kaj pa mi je kazalo drugega. Oče so umrli in pri nas je bilo treba gospodarja. Kaj sem hotela? (*Po-*

molči očitaje.) Ti si šel, ponoči si izginil in potem — zbogom za celih devet let. Jaz in otrok, kaj sva ti bila mar!

Marko: Anka, ne žali me tako kruto! Da imam sina, to sem zvedel danes. Brez slovesa sem izginil, praviš. Vse res. A kaj sem takrat občutil, to vem le sam. Še sedaj vem.

Anka: Zakaj nisi ostal? Marsikaj bi bilo danes drugače.

Marko: Nespametno je govoriti tako, ljuba moja. Razmere, kakršne so bile pri vas takrat, so bile zame brezupne. Ti Požarjeva, jaz pa cigan. Pregovorili bi te.

Anka (odločno): Ne bi me!

Marko: Pustiva to! A soditi me ne smeš krivo! Devet let sem živetaril po svetu. Toda mislil sem vedno nate, Anka, to ti prisegam. Jaz sem še danes sam, Anka, sam sem še. Ti pa nisi več.

Anka: Ne muči me, Marko! Trpim že itak dovolj. Po eni strani vedna skrb, da bi utegnil prej ali slej zvedeti moj mož. Po drugi strani pa — kaj ti naj pravim... Devet let, Marko, devet let nosim to gorje zakopano v svojih prsih. In otrok, videl si ga. Njegov obraz — tvoj obraz. Vsak pogled nanj me je spominjal tebe. Zdaj pa prideš in mi še očitaš.

Marko: Umiri se, Anka, umiri se! (*Gre tja in sem.*) Zaradi mene si ne delaj grenkih

ur, žal bi mi bilo. (*Bridko.*) Želel sem le tebe videti. A našel sem te ob strani drugega. Vidim, da tu ni več prostora zame, ne v hiši, ne v tvojem srcu... On, tuj človek, se smatra za očeta mojemu otroku, jaz pa, oče njegov, moram kakor zver bežati proč. Grem, Anka, ker ti tako hočeš. Bodi srečna in pozabi cigana! Ne vidiš me več. (*Odhaja.*)

Anka (*se dvigne in zakliče*): Marko, kam greš?

Marko (*se ozre*): Pozdravljena, Anka!

Anka (*plane proti njemu in zakriči*): Marko... s teboj...

(Medtem se že vrata odpro in Pavle čuje zadnje besede.)

9. prizor.

(Pavle, Meta in Albinček vstopijo.)

Pavle (*obstoji kakor ukopan*): Kaj... kaj pa je to?

(Marko in Anka molčita. Albinček hoče k Marku, a Meta ga potegne nazaj in ga drži za roko.)

Pavle: Kaj je bilo, Anka? Čemu ta krik? (*Marko hoče oditi, Pavle ga zgrabi.*) Oha, kam pa greš? Čakaj. Tu ostaneš, da se pomenimo.

Marko (*ga odriva*): Pustite me!

Pavle (*besen*): Ne boš, črna duša! Kaj si hotel moji ženi, lump? (*Se rujeta.*)

Anka (*težko sopeč*): Pusti ga, Pavle! (*Pavle ga izpusti in se obrača sedaj v Marka sedaj v Anko.*)

Pavle (*vedno srditeje*): Kaj je bilo? Kaj pomenijo te besede? (*Marku oponašaje*): »Pozdravljena, Anka.« Od kdaj pa tako domače z mojo ženo? Od kdaj, ti cigan! (*Anki.*) In ti — »Marko, s teboj«. Kaj je bilo to? Vedeti hočem!

(Oba molčita. Anki se vidi kako se bori sama s seboj. Marko nemirno hodi sem in tja.)

Pavle (*zakriči*): Doklej bom še prosil? (*Besen udari ob mizo.*) Anka, jaz hočem vedeti, če ne... (*Dvigne pesti.*)

Anka (*ki je doslej sedela, se dvigne*): Ne razbijaj Pavle! Prej ali slej mora itak na dan. (*Odločno.*) Ampak, Pavle, zapomni si! K temu, kar boš čul sedaj, si me prisilil ti sam. (*Kaže na Marka.*) Poglej ga! Ali ga vidiš? On je moja prva ljubezen. (*Drhteča.*) Ljubezen moje izgubljene mladosti.

(Pavle obstane brez besed, kakor zadet od strele. Meta, ki je doslej držala Albinčka za roko, ga izpusti, sede na stol ter si pokrije obraz z rokami.)

Meta: Križani Bog, kaj sem doživela?
(Marko se je medtem temnega obraza naslonil na Albinčkovo posteljo. Albinček pa, ko ga Meta izpusti, se smuče nekaj časa okrog cigana, pozneje skoči na posteljo ter od zadaj objame Marka. Njiju obraza se strneta.)

Anka (*Pavletu*): Zdaj veš, kar si vedeti hotel. Bila sem njegova!

Pavle (*izbulji oči*): Nje-gova?

Anka: Da, njegova!

(Pavle se ozre v cigana prav tedaj, ko ga Albinček objema. Opazi podobnost v obrazih. Stopi ves tresoč se korak nazaj in kaže otroka.)

Pavle: In — otrok — ta otrok?

Marko: Moj!

Anka: Najin!

(Pavle pade na stol, strt, uničen. Težko zahrope.)

Meta (*skoči k Marku*): Odkod ta strašna šiba božja nad našo pošteno hišo? (*Marku.*) Poberi se, odkoder si prišel, grdoba ciganska! (*Trga Albinčka od njega.*)

Marko: Takoj, takoj, mati. Saj grem.

(Marko odide. Meta zapodi Albinčka v Ankino spalnico in zapre vrata.)

10. prizor.

Pavle: Torej tako... tako! Žena, moja žena — ciganska...

Anka (*dvigne roko in govori z užaljenim ponosom precej trdo*): Pavle, molči! Vse to se je zgodilo, ko sem bila prosta. Da sem skrivala pred teboj, to je edini moj greh. Ti si se ponudil meni, ne jaz tebi. Otrok je bil pri Koritniku, a ti sam si odločil, da je prišel k nam, ti sam si ga prepisal na svoje ime. Tvojih otrok ni. Ali veš, Pavle, da jih ni? A jaz sem ti bila vkljub temu vedno zvesta, vedno sem gledala na to, da si bil zadovoljen in srečen. Če sem pa trpela jaz, trpela sem sama. Ti mi nimaš oponašati prav nič!

Pavle (*se neprijetno zadet dvigne. Divje*): Ha — moja žena (*zaničljivo*) s ciganom. Sram te bodi. (*Besno.*) Ne maram te videti. Poberi se!

Anka: Kaj, ti me podiš? Ti — iz te hiše?

Pavle (*razkačen*): Da, jaz. Pojdi, ali — (*dvigne roko.*)

Anka: Kam?

Pavle (*zavpije*): Za njim!

Anka (*trdo*): Grem! (*Odhaja.*)

Meta (*skoči za njo*): Anka, čakaj! Pomisli, kaj delaš. Pojdi nazaj! Čuješ!

11. prizor.

Meta (*skoči pred Pavleta*): Pavle, kaj si storil? Pokliči jo nazaj!

Pavle (*trdo*): Ne!

Meta: Pokliči jo nazaj, pravim!

Pavle: Nikdar! (*Se vrže na stol in hrope.*)

Meta (*razljučena*): Ali veš, iz čigave hiše si jo spodil? Iz svoje gotovo ne, ker nobene imel nisi. Čigavo je vse to? Naše, Ankino! Kaj si pa ti prinesel k hiši? Same obljuje. Še tiste dote je bilo trikrat manj, nego si obetal. Pa jo greš podit — Anko — ki je vse njeno, ti pritepenec, ki ...

Pavle: Jenjajte, mati! (*Gre opotekaje se proti vratom.*) Grem ... ponjo. (*Odide.*)

12. prizor.

Albinček: Stara mati, zakaj ste me zaprli tu notri? (*Meta molči.*) Kaj se je zgodilo? Kje so oče in mati?

Meta: Kmalu bosta tukaj. Le miren bodi, ubožec moj!

Albinček (*plašno*): Zakaj so bili oče tako hudi? Pa cigana so hoteli, jelite? Stara mati, ali cigana sedaj ne bo več k nam?

Meta: Otrok neumni, cigana mi ne spomni nikoli več. On je prinesel k nam veliko nesrečo.

Albinček: Nesrečo — kako to?

Meta (*ga sočutno poboža*): Nedolžnost uboga, ne izprašuj me! Ne morem ti povedati, premajhen si še. (*Kaže na knjige in zvezke na mizi.*) Glej, kako imaš razmetano. Pospravi lepo in deni knjige v red!

Albinček (*gre pospravljat knjige*): Jelite, stara mati, gosli bom pa vseeno dobil? Saj so mi jih oče obljubili.

Meta: Seveda boš dobil vse, samo če boš priden. Ali si že pospravil? Le hitro, potem greš spat. (*Albinček devlje knjige v miznico.*)

13. p r i z o r.

(Pavle privede Anko. Drži jo za roko. Anka se upira.)

Pavle: Mati, tu jo imate. Vse je njeno. Naj ostane na svojem. Jaz pa nimam nič, kajne mati, jaz nimam nič. Zato grem jaz. (*Anki.*) Žena, sedaj si prosta. Ne bom ti v napotje več. Sedaj pa lahko, katerega hočeš, magari če — onega. Zbogom! (*Odide.*)

14. prizor.

(Trenutek mučen molk. Albinček se ozira plaho v Anko in Meto.)

Anka: Kam gre? Moj Bog! ...

Meta (*se ozira prezirljivo v Anko*): Lepa hči, o, lepo hčer imam. (*Anka molči.*) Sveta pomagalka, ko bi rajnki oče vedel, ne enkrat, trikrat se preobrne v grobu. Ta sramota, ta sramota!

Anka: Zdaj pa še vi — le po meni —

Meta: Tiho mi bodi! Spravi otroka spat, da gremo v kraj. Naj bo že enkrat konec tega dne, ko je sam Bog pozabil na nas. (*Anka odvede otroka k postelji in mu pomaga pri slačenju. Meta si da opravi pri hiši.*)

Anka: Moliva, Albinček!

Albinček (*se prekriža in moli*): Angelček varuh, zahvalim te, ker si me varoval današnji dan. Varuj me še nocojšnjo noč pred vsem hudim in nesreče na duši in telesu. Amen.

Anka (*izkuša moliti*): Za srečen večer, za srečno zadnjo uro ... (*Jok jo posili.*)

Albinček (*jo sočutno objame*): Mati!

Meta (*trdo*): Hm, hm, tako, tako! Torej tudi moliti že ne moreš več. (*Pokaže v spal-*

nico.) Spat pojdi! Bom že jaz molila z njim.
(Anka odide v spalnico, brisaje si oči.)

15. prizor.

Meta (moli): Za srečen večer, za srečno zadnjo uro... (Albinček moli za njo), da bi usmiljeni Bog podelil tej hiši zopet nekdanje srečne dneve... Oče naš... (Ko odmolita, se prekrížata.)

Meta (odgrne posteljo): Tako, ubožec moj, zdaj pa le pojdi v posteljo in zaspi.

(Začuje se piš, burja.)

Albinček (plašno): Stara mati, ali čujete?

Meta: Nič hudega, to je burja.

Albinček: Kam pa so šli oče?

Meta: Morda so v hlevu. Kmalu bodo tukaj.

Albinček: Stara mati, tako se bojim! Strah me je.

Meta: Nič se ne boj, saj te čuva angel varuh. Strahu ni nikjer. Strah je hudoben človek. Pred tem se je treba dobro zaklepati, pa nam ne more nič. (Prižge svetilko.) Vidiš, zdaj grem vse kote posvetit in vse zaklenit, da bomo lahko zaspali brez skrbi. (Se ogrne.) Takoj se vrnem, Albinček.

16. prizor.

(Meta z divjim krikom plane v hišo in pusti vrata odprta. Pri mesečnem svitu pade na oder senca obešenca.)

Meta: Anka! — Anka! — (*Se zgrudi na tla.*)

Anka (*napol oblečena prihiti iz spalnice. Sluteč nekaj groznega, onemogla sede*): Kaj — kaj pa je?

Albinček (*skoči iz postelje, počene k Anki ter ji objame nogi*): Mati, strah me je!

Meta (*kažoč Anki senco obešenca*): Pav — Pavle ... (*Anka v divji grozi zakriči.*)

(Z a s t o r p a d e.)

Konec.

